

UNIVERZA V LJUBLJANI
FILOZOFSKA FAKULTETA
ODDELEK ZA PEDAGOGIKO IN ANDRAGOGIKO

DIPLOMSKO DELO

IZOBRAŽEVANJE LASTNIKOV PSO

Študijski program:
Pedagogika – andragoška smer

Mentorica: dr. Nives Ličen

KAJA TOROŠ

LJUBLJANA, 2007

POVZETEK

Človek je skozi zgodovino spreminjal svoj pogled in odnos do psa. Če je pes sprva nastopal kot pomočnik pri delu ima danes v večini primerov funkcijo prijatelja in zvestega spremljevalca. Neredko tudi družinskega člana. Za takšno vlogo pa mora biti primerno vzgojen in izšolan.

Če lahko lastnika psa opredelimo kot socialno vlogo, ta prinaša s seboj določene dolžnosti. Za uspešno zadovoljevanje teh dolžnosti pa je potrebno učenje in izobraževanje. Širok spekter različnih kinoloških vsebin najdemo na mnogih mestih: v kinoloških društvih, pasemskih klubih, v literaturi, na televiziji, radiu in nenazadnje ob vsakodnevnem bivanju s psom. Zato lahko trdimo, da je znanje, njegova obširnost in kakovost odvisna od vsakega posameznika. Ogromno znanja si lastniki psov pridobijo preko priložnostnega učenja, v veliki meri pa lahko govorimo o nezavednem učenju.

Najbolj organizirana oblika izobraževanja lastnikov psov poteka v tečajih šolanja psov. Te so bili sprva namenjeni šolanju delovnih psov, kasneje pa so se vse bolj razvijali tečaji namenjeni šolanju psov spremljevalcev. Pogosto je zmotno mišljenje, da so tečaji namenjeni šolanju psov. Tečaji morajo biti namenjeni usposabljanju vodnikov psov, da bodo lahko uspešno izšolali svojega psa. Zato inštruktorji in vodje tečajev potrebujejo poleg širokega kinološkega znanja tudi znanje o učenju in izobraževanju odraslih. Takšen pogled se mora v bodoče razviti tudi v kinologiji.

Ključne besede:

Izobraževanje lastnikov psov, tečaji šolanja psov, pasja šola.

ABSTRACT

Relationship between a person and his dog has evolved through the history. A dog once represented a working assistant, but through the years this role has become one of a loyal friend, or, in many cases, a family member. This new role demands a proper behavior for which the dog and the owner have to be trained.

The social role of a dog owner requires certain duties and obligations. Dog owner should become educated and properly trained to understand his dog and its role in the society. Knowledge bases of canine training techniques are available through canine clubs, books and magazines, on TV and radio, and, of course, through hands on experience living with a dog. But the quality of every dog owner's knowledge depends on his interest in the matter and willingness to learn more.

Most widely known and accepted form of educating the dog owner is dog training academy. In the past these academies used to focus only on training working dogs. This however has changed and majority of dog training academies focus on teaching proper dog behavior and obedience. Even though it sounds like dogs are the only trainee, it is dogs owners who need to be trained and educated first, and only then can they train their dogs properly. Therefore the instructors leading the dog training courses need not only the dog training knowledge, but also thorough knowledge of human adult education.

The canine training industry needs to develop the approach and methods of education and training of human adults, which is addressed in the following thesis.

Key words: Education of dog owners, dog training courses, dog training school.

KAZALO

1. UVOD	7
2. OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN METODOLOGIJA	8
3. UDOMAČITEV PSOV IN RAZVOJ KINOLOŠKE DEJAVNOSTI NA SLOVENSKEM TER RAZVOJ METOD ŠOLANJA PSOV	11
3.1. KAKO JE PES PRIŠEL V DOMOVE LJUDI?	11
3.2. RAZVOJ KINOLOGIJE NA SLOVENSKEM	13
3.2.1. Kinološka literatura	15
3.2.2. Razvoj tečajev šolanja psov in izobraževanja strokovnih kadrov	16
3.3. RAZVOJ METOD ŠOLANJA PSOV	17
4. UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE LASTNIKOV PSOV	19
4.1. KATERA ZNANJA POTREBUJE LASTNIK PSA?	20
4.2. VIRE KINOLOŠKEGA ZNANJA NAJDEMO NA MNOGO MESTIH	22
4.2.1. Literatura	22
4.2.2. Vzreditelji	23
4.2.3. Internet	24
4.2.4. Pobuda Mestne občine Ljubljana	24
4.2.5. Projekti, namenjeni in prilagojeni otrokom v vrtcih in osnovnih šolah	25
4.2.5.1. Projekt »Učna ura brez strahu pred psom«	25
4.2.5.2. Projekt »Modri pes«	26
4.2.6. Kinološka društva ter pasemski klubi in društva	26
4.3. OBLIKE IN METODE UČENJA IN IZOBRAŽEVANJA LASTNIKOV PSOV	27
4.3.1. Neformalno izobraževanje	27
4.3.2. Organizirano samostojno učenje (samoizobraževanje)	29
4.3.2.1. Učni projekti	30
4.3.2.2. Učna pogodba ali dogovor o samoizobraževanju	31
4.3.3. Priložnostno učenje	32
5. TEČAJI ŠOLANJA PSOV	33
5.1. DOKUMENTACIJA	33
5.2. METODE DELA	34
5.3. INŠTRUKTORSKI KADER	36
5.3.1. Lastnosti inštruktorjev	36
5.3.2. Odnos inštruktor – udeleženec tečaja	37

6. ŠTUDIJA PRIMERA: TEČAJI V KINOLOŠKEM DRUŠTVU LJUBLJANA.....	38
6.1. OPIS PRIMERA – KINOLOŠKO DRUŠTVO LJUBLJANA.....	38
6.1.1. Zgodovina in razvoj društva.....	38
6.1.2. Namen in dejavnosti društva.....	39
6.1.3. Tečaji v Kinološkem društvu Ljubljana – pomlad 2007.....	40
6.2. PRIKAZ PODATKOV IN INTERPRETACIJA.....	43
6.2.1. Kdo so udeleženci tečajev?.....	43
6.2.1.1. <i>Spol</i>	43
6.2.1.2. <i>Starost</i>	44
6.2.1.3. <i>Kraj bivanja</i>	45
6.2.1.4. <i>Izobrazba</i>	45
6.2.2. Motivi za udeležbo.....	46
6.2.3. Vsebine in cilji posameznih programov.....	48
6.2.3.1. <i>Vzgoja mladega psa</i>	48
6.2.3.2. <i>Mala šola</i>	49
6.2.3.3. <i>Osnovna šola</i>	49
6.2.3.4. <i>Tečaj za problematične pse</i>	50
6.2.4. Načrtovanje.....	50
6.2.5. Pridobivanje udeležencev – marketing.....	51
6.2.6. Potek dela v tečajih (metode in načini poučevanja).....	53
6.2.7. Evalvacija.....	55
6.2.8. Kdo so inštruktorji?.....	56
6.2.9. Dokumentacija.....	57
6.2.10. Financiranje.....	57
7. SKLEPI IN UGOTOVITVE.....	59
ZAKLJUČEK.....	63
Literatura in viri:.....	64

KAZALO GRAFOV

Graf št. 1: Starostne skupine udeležence tečajev KD Ljubljana (pomlad 2007).....	44
Graf št. 2: Izobrazbena struktura udeležencev tečajev KD Ljubljana (pomlad 2007).....	46
Graf št. 3: Motivi za udeležbo v tečajih KD Ljubljana (pomlad 2007).....	47
Graf št. 4: Katere informacije so bile ključne, da ste se odločili za šolanje v našem društvu?.....	52

KAZALO PRILOG:

PRILOGA A: ANKETA OB VPISU.....	67
PRILOGA B: ANKETA OB ZAKLJUČKU.....	70

1. UVOD

Ko je človek s selitvijo v mestna jedra vanja pripeljal tudi domače živali, bi ob tem moral prevzeti odgovornost na več ravneh. S tem ko je žival izvzel iz naravnega okolja in jo preselil v svoj dom – v hišo ali stanovanje –, je sprejel obvezo, da bo zanjo primerno skrbel. Za lastnika psa to pomeni, da bo skrbel za psu primerno prehrano, gibanje in življenje brez trpljenja. Poleg obveze, ki jo je sprejel do psa, pa mora lastnik psa sprejeti tudi obvezo do soljudi. Njim mora zagotoviti varno in sproščeno gibanje v urbanem okolju, v katero je pripeljal svojega štirinožca. Ne glede na to, kdo je bil prvi, mi ali žival, dejstvo je, da je urbano okolje danes okolje človeka, zato mora vsak lastnik poskrbeti, da bo njegov pes temu okolju prilagojen in ne bo ogrožal drugih ljudi in živali. Vsi lastniki psov se moramo zavedati, da niso vsi ljudje po svoji naravi ljubitelji psov. Le sami pa lahko s primerno vzgojenim psom ustvarimo okolje, ki bo našo željo po družbi pasje duše sprejemalo na vsakem koraku.

Lastništvo psa bi zato moralo človeku, ki se je odločil vstopiti v to socialno vlogo, pomeniti več kot odločitev, da bo psa hranil in sprehajal oziroma mu zagotavljal opravljanje fizioloških potreb. Življenje s psom zahteva od človeka prevzemanje odgovornosti; zahteva določeno mero bontona, znanja in poznavanja kinologije. Le tako bomo zadostili zahtevam družbe, v kateri živimo.

Struktura besedila je zasnovana tako, da bralec potuje po poti odkrivanja razvoja psa kot človekovega družabnika in razvoja kinologije na Slovenskem ter razvoja metod šolanja psov. Nato so opredeljene vsebine znanj, ki jih potrebuje lastnik psa, in viri, kjer so mu ta znanja ponujena ali dostopna. Sledijo opredelitve oblik in metod učenja in izobraževanja, v katere lahko uvrstimo izobraževalno dejavnost lastnikov psov s posebno pozornostjo na tečajih šolanja psov. Najprej so predstavljeni pogledi nekaterih kinoloških avtorjev, sledi pa analiza tečajev, ki smo jih v letošnjem spomladanskem roku (marec, april, maj, junij 2007) izvedli v Kinološkem društvu Ljubljana. Analiza vključuje vsa ključna vprašanja, pomembna za organizacijo in vodenje tečajev šolanja psov.

2. OPREDELITEV RAZISKOVALNEGA PROBLEMA IN METODOLOGIJA

Vidic (2007) govori o vrsti psov, imenovani *Canis familiaris urbanis*, v katero sodijo tako predstavniki pasemskih psov kot mešanci in ki je nedvomno najbolj razširjena vrsta psov. Ta vrsta psov predstavlja tiste pse, ki človeka spremljajo na njegovih vsakdanjih poteh in si z njim delijo življenjski prostor. Kot taki nujno potrebujejo vzgojo in šolanje, kar jim bo omogočilo prilagoditev takšnemu okolju. Če želimo torej psu družabniku ponuditi potrebno vzgojo, socializacijo in šolanje, si moramo najprej sami pridobiti znanje in sposobnosti, potrebne za ustvarjanje psu prijaznega okolja.

Namen diplomske naloge je predstaviti pomen in možnosti učenja in izobraževanja lastnikov psov. Odgovarjam na vprašanja, kaj, kje in kako se lahko učijo in izobražujejo lastniki psov, ter opredeljujem vrste, oblike in metode njihovega učenja in izobraževanja.

Odgovore na zastavljena vprašanja sem iskala s pomočjo pisanih virov, pogovorov s kinologi in v veliki meri z lastnim poznavanjem problematike. Literatura, namenjena pridobivanju novih znanj lastnikov psov, je široko dostopna in obsežna (priročniki, enciklopedije, prispevki v revijah, na televiziji in radiu). Pomanjkljiva pa je obravnava njihove izobraževalne dejavnosti, zato je delo v veliki meri rezultat dolgoročnega premišljevanja in poglobljanja v obravnavano tematiko.

V drugem, empiričnem delu naloge se posvečam podrobnejši obravnavi poteka dela v tečajih pasjih šol. Analiza ponuja podroben vpogled v delo tečajev pasjega šolanja kot enega temeljnih nosilcev kinološkega izobraževanja. V ta namen sem s pomočjo različnih raziskovalnih instrumentov iskala odgovore na naslednja vprašanja:

- Kdo so udeleženci tečajev pasjih šol?
- Kakšni so motivi za udeležbo v pasji šoli?
- Kakšne so vsebine in cilji programov pasjih šol?
- Kako poteka načrtovanje?
- Kakšen je marketing?
- Kakšen je potek dela v tečajih (kakšne so metode in načini poučevanja)?
- Kako poteka evalvacija?

- Kdo so inštruktorji?
- Kakšno dokumentacijo vodijo?
- Kako je s financiranjem?

Pri raziskovanju sem uporabila kvalitativno metodo raziskovanja – študijo primera, ki omogoča poglobljeno analizo raziskovalnega vprašanja s pomočjo različnih raziskovalnih tehnik. Med slednjimi sem uporabila analizo dokumentacije, opazovanje z udeležbo in intervjuje inštruktorjev tečajev.

Analiza dokumentacije

Med uporabljeno dokumentacijo sodijo:

- Anketni vprašalniki, ki jih izpolnijo vsi udeleženci tečajev, ki jih prireja Kinološko društvo Ljubljana, pred začetkom tečaja. Anketne vprašalnike, ki jih analiziram, so izpolnili udeleženci programov vzgoje mladega psa, male šole, osnovne šole in tečaja za problematične pse v spomladanskem roku tečajev leta 2007. Primer anketnega vprašalnika dodajam kot prilogo A.
- Anketni vprašalniki, ki so jih kot evalvacijo tečajev rešili udeleženci programov vzgoje mladega psa, male šole, osnovne šole in tečaja za problematične pse v Kinološkem društvu Ljubljana v spomladanskem roku tečajev leta 2007. Primer anketnega vprašalnika dodajam kot prilogo B.
- Programi tečajev vzgoje mladega psa in male šole, ki jih je načrtovala in oblikovala Komisija za šolanje pri Kinološkem društvu Ljubljana za čim bolj enotno izvedbo tečajev.
- Zapisniki sestankov Komisije za šolanje Kinološkega društva Ljubljana, kjer so zaznamovane vse dejavnosti s področja šolanja in organizacije ter vodenja tečajev šolanja.

Opazovanje z udeležbo

Odgovore na mnoga vprašanja sem pridobila z aktivnim sodelovanjem v Kinološkem društvu Ljubljana, kjer sem sprva sodelovala kot pomočnica inštruktorja, v obravnavnem obdobju pa prevzela tudi vodenje tečaja.

Intervju

Na nekatera vprašanja je bilo potrebno najdi odgovore tudi s pomočjo intervjujev drugih inštruktorjev. Intervjuji so potekali v obliki odprtih vprašanj, opravljene pa so bili ali osebno ali po telefonu. Ti »pogovori« so mi pomagali pri iskanju podrobnejših odgovorov.

Analiza vseh podatkov se nanaša na časovno obdobje spomladanskih tečajev šolanja psov, ki so potekali v Kinološkem društvu Ljubljana marca, aprila, maja in junija leta 2007. V obravnavo sem vključila tečaje, ki so namenjeni vsem lastnikom psov spremljevalcev, tudi tistim, ki ne nameravajo še naprej šolati svoje pse in se podrobneje ukvarjati s kinološko dejavnostjo. Obravnavani so tako tečaji vzgoje mladega psa, male šole, osnovne šole in tečaja za problematične pse.

3. UDOMAČITEV PSOV IN RAZVOJ KINOLOŠKE DEJAVNOSTI NA SLOVENSKEM TER RAZVOJ METOD ŠOLANJA PSOV

3.1. KAKO JE PES PRIŠEL V DOMOVE LJUDI?

Poglejmo si najprej tri osnovne teorije o izvoru domačega psa, ki jih v svojem delu »Zakaj pes maha z repom« navaja Morris (1990, str. 19).

- Prva je *teorija o manjkajočem členu*, ki govori o davni vrsti psov, iz katere naj bi se razvil domači pes. Ta teorija danes nima več veliko privržencev.
- Konrad Lorenz se je zavzemal za *teorijo dvojnega izvora*, po kateri naj bi današnje pasme izvirale iz dveh sorodnih divjih vrst: volka in šakala. Vendar se je teorija izkazala za neutemeljeno, saj se šakali bistveno razlikujejo tako od psov kot od volkov, hkrati pa so volkovi v večini pogledov podobni psom.
- Danes najbolj razširjena teorija je, da so se vsi domači psi v 8 do 12 tisoč letih razvili iz volka, kar so potrdile tudi raziskave anatomskih značilnosti in vedenja.

Zidar (1992a) predvideva, da je prazgodovinski človek našel zapuščenega volčjega mladiča in ga je vzredil. Sprva le v želji po družbi in zabavi, kmalu pa je v njem odkril odličnega čuvaja in branilca ter pomočnika pri lovu. Tako je človek začel za vzrejo uporabljati domače pse namesto divjih in z usmerjeno vzrejo so nastale najrazličnejše vrste psov, vsaka s svojo nalogo.

Še v 17. stoletju je imelo veliko psov praktično funkcijo; delovne pse so uporabljali za vleko sani, vozičkov in pluga. Med lastnikom in psom je bilo pogosto opaziti veliko navezanost, zlasti pri psih pastirjev. Veliko pozornosti so bili deležni lovski psi, prav tako pa tudi t. i. ženski psi (lap dogs). (*Thomas V: Murn, 2004, str. 7*) Poleg teh nalog pes še danes opravlja nekatere manj vsakdanje naloge, kot so pobiranje ptičjih jajc iz gnezd, odkrivanje gomoljev ali skritih mamil, vodenje slepih, iskanje ponesrečenih v snežnih plazovih ali ruševinah, sledenje pobeglim hudodelcem in mnoge druge naloge, ki jih pes opravlja za človeka.

»V 18. stoletju pa je bil pes splošno spoznan za najbolj inteligentnega štirinožca in oboževan zaradi zvestobe in ponižne družbe človeku.« (*Murn, 2005, str. 7*)

Številčnost psov narašča povsod v razvitem svetu. V začetku 90. let je imelo v Evropi psa 23 odstotkov gospodinjstev, v Sloveniji pa je leta 2003 pes živel v kar 37,8 odstotka gospodinjstev in po podatkih VURS je bilo registriranih¹ kar 156.312 psov (*Murn, 2005, str. 10*).

Zakaj ravno psi? Zakaj so si ravno psi izborili prostor v človekovem bivalnem prostoru, kjer mu ta dovoli neomejeno gibanje?

Serpell (V: Murn, 2005, str. 38) trdi, da imajo ravno psi (in mačke) tiste lastnosti, ki jih delajo primerne in zaželene za družbo. Ni jih potrebno zapirati in privezovati, da ostanejo z lastnikom, z njim ustvarijo posebno navezanost in so relativno higienski. Njune (človekove in pasje) medsebojne interakcije se pokrivajo, saj so psi tako kot človek bolj aktivni podnevi, hkrati pa kot pomemben faktor navaja tudi njihovo velikost; so dovolj veliki in hkrati dovolj majhni.

Morris (1990) govori o davnem sporazumu, dogovoru, ki je bil pred več kot 10.000 leti sklenjen med človekom in psom. Po tem dogovoru naj bi človek v povračilo za naloge, ki jih je pes opravljal zanj, psu zagotavljal vodo, hrano, varno zavetje, tovarištvo in vso drugo skrb. V preteklosti so torej psi opravljali različne koristne naloge, kot so čuvanje hiše in živine, pomoč pri lovu, vleka sani, vozičkov ali celo pluga. Zlasti po drugi svetovni vojni pa se je v Evropi ta pogled začel spreminjati. Endenburg (V: Murn, 2005, str. 12) za to navaja naslednje razloge:

- Povečana blaginja po vojni omogoča, da si ljudje lahko privoščijo domačo žival, ki je nekoč veljala za razkošje.
- Povečana mobilnost povzroča izgubljanje vezi s širšo sorodstveno mrežo, ki je v preteklosti nosila glavno interakcij med ljudmi.
- Vse pogostejši stres vsakdana je mogoče zmanjševati tudi z domačimi živalmi.
- Izgubo stika z naravo nadomeščamo s stikom z živaljo, ki predstavlja kvazistik z naravo in hkrati z zdravjem.

Psi torej tako kot druge hišne živali izgubljajo svojo primarno uporabno funkcijo, »njihov pomen za človeka v modernem času pa pridobiva na zadovoljevanju čustvenih potreb človeka«. (*Murn, 2005, str. 13*)

¹ Register se je začel voditi leta 2003. Pes pri obveznem cepljenju proti steklini, ki se opravi pri dopolnjenih 4 mesecih starosti, dobi mikročip z identifikacijsko številko.

Delovne pse tako čedalje bolj nadomeščajo psi kot domači ljubljenci in so kot taki številčno že močno preseгли delovne pse. Ta preobrat je močno povezan s preseljevanjem ljudi s podeželja v mesta, kjer se psi vse težje izkazujejo kot delovne živali, v meščanih pa vseeno vzbujajo nostalgичne spomine na mirno podeželje. Tako pes ob spremljanju na sprehodih v mestnih parkih v človeku na svoj način zadovoljuje potrebo po pristnem stiku z naravnim okoljem (*Morris, 1990, str. 7–23*).

To potrjujejo tudi analize anket, ki smo jih inštruktorji izvedli med tečajniki, vključenimi v pomladanski rok tečajev v Kinološkem društvu Ljubljana, in analize anket, ki so jih leta 1998 izvedli učenci IV. OŠ Celje v okviru raziskovalne naloge z naslovom »Pes – prijatelj, družabnik, čuvaj ... ali zgolj modna muha?«. V obeh primerih lastniki psov kot razlog za nakup psa v največji meri navajajo ljubezen do živali in željo po družabniku. Prav tako pa mnogi svojo odločitev utemeljujejo s potrebo po aktivnem preživljanju prostega časa in pogostejši rekreaciji. Splošno znano je namreč dejstvo, da moraš kot odgovoren in skrben lastnik svojemu psu zagotavljati potrebno gibanje, ob čemer si »prisiljen« v dnevno telesno aktivnost.

Vloga psa se je torej skozi zgodovino precej spremenila. Ta sprememba pa zahteva tudi višjo stopnjo znanja in vedenja na področju kinologije, ki bo lastnikom štirinožnih družabnikov omogočalo zadovoljno sobivanje. Potrebujejo toliko znanja in takšno znanje, da bodo lahko vzgojili pse, ki bodo primerni za življenje v urbani družbi in ki ne bodo ogrožali lastnikov ter drugih ljudi in živali.

3.2. RAZVOJ KINOLOGIJE NA SLOVENSKEM

Kinologija ima v Sloveniji bogato tradicijo. Zаметke njene dejavnosti najdemo že leta 1907, ko je bilo ustanovljeno Slovensko lovsko društvo, ki je imelo tudi kinološko sekcijo. Aktivni so bili predvsem lovci, ki so imeli ptičarje in so jih šolali v okviru društva. Želja kinologov po tem, da bi se kinološko organizirali, je po prvi svetovni vojni pripeljala do ustanovitve Kluba ljubiteljev ptičarjev, prve kinološke organizacije pri nas. Že leto kasneje je bil v Ljubljani ustanovljen Klub ljubiteljev športnih psov in leta 1924 še Klub ljubiteljev brakov. Leta 1925 pa so vsi trije klubi skupaj ustanovili Jugoslovanski kinološko zvezo.

Klub ljubiteljev športnih psov se je leta 1938 preimenoval v Jugoslovanski klub športnih psov in postal vodila kinološka organizacija za področje nelovskih psov. (*Zidar, 1991, str. 9*)

Klub ljubiteljev ptičarjev, ki se je ob svoji 10. obletnici preimenoval v Društvo ljubiteljev ptičarjev, je bil na svojem področju zelo dejaven. Organiziral je tekme, izdajal kinološke publikacije ter med drugim za svoje člane priredil prvi teoretični in praktični tečaj o vzgoji in šolanju ptičarjev. (*Zidar, 2006*)

Leta 1946 je bila ustanovljena in priznana Kinološka zveza Slovenije (KZS). Zanimanje za vzrejo in šolanje športnih psov se je v povojnem času močno razširilo po vsej Sloveniji, zato so se mnogi kinološki klubi leta 1958 združili v Zvezo klubov za vzrejo športnih in službenih pasem Slovenije. Zveza je bila najaktivnejša kinološka organizacija v državi in je marsičem orala ledino. Uspešno je delovala do razpustitve leta 1979, ki jo je narekovala nova organiziranost KZS; kinologi so začeli po Sloveniji ustanavljati društva. (*Zidar, 1991, str. 10–13*)

»Kinološka zveza Slovenije je zveza kinoloških društev in drugih društev ter njihovih zvez, ki se v Republiki Sloveniji združujejo zaradi uresničevanja skupnih interesov in delovanja na področju kinologije.« (*Status KZS, 2007, 1. člen*)

10. in 11. člen statuta opredeljujeta namen Kinološke zveze Slovenije kot širjenje kinološke kulture ter koordinacije in usmerjanje kinološke dejavnosti, kamor sodi tudi skrb za izobraževanje strokovnega kadra članic. To nalogo opravlja Komisija za izobraževanje in izpite, ki je odgovorna za pripravo in izvajanje enotnih programov izobraževanja vsega strokovnega kadra, pripravo izobraževalnih seminarjev za strokovni kader ter preverjanje znanja kandidatov za podelitev določenega kinološkega naziva. (*prav tam, 46. člen*)

Danes je v Kinološko zvezo Slovenije včlanjenih 31 kinoloških društev, 9 lovskih kinoloških društev in 13 klubov (<http://www.kinoloska-zveza.si/drustva>), skupaj torej kar 53 organizacij, ki skrbijo za vzrejo in šolanje psov ter za vzgojo in izobraževanje njihovih lastnikov.

3.2.1. Kinološka literatura

Že leta 1923 je Klub ljubiteljev športnih psov začel izdajati glasilo »Športni pes«, ki je poleg drugih strokovnih člankov vsebovalo tudi napotke za vzgojo in nego psa. Glasilo je po treh letih nehalo izhajati. Ponovno je Klub izdajal svoje glasilo med letoma 1936 in 1939, tokrat z naslovom »Naši psi«. Po petdesetih letih od izida prvega glasila je leta 1973 Zveza klubov začela izdajati glasilo Kinolog z namenom obveščanja in izobraževanja svojih članov. Leta 1975 je Kinolog postal glasilo Kinološke zveze Slovenije. (Zidar, 1991, str. 14, 15)

»Prvo kinološko knjigo v slovenščini je napisal dr. Jenko Lokar leta 1930 z naslovom »Ptičarji, njihova vzreja in vzgoja«, njegova druga knjiga »Naši psi« pa je izšla leta 1948.« (prav tam, str. 14) Leta 1930 je izšla knjižica »Brak jazbečar«, devet let pozneje pa brošura »Braki Jugoslavije«. (Zidar, 2006)

Leta 1945 so slovenski kinologi izdali prvi priročnik, ki je vseboval »mednarodne predpise o preizkušnjah službenih psov«. (Zidar, 1991, str. 14)

»Leta 1964 je izšla skripta za kinološke sodnike in pripravnike, katere poglavitni del so bile risbe anatomije in prvič objavljeno poglavje o metodiki vodenja tečajev.« (Zidar, 2006)

Leta 1971 je Zveza klubov izdala prvo izdajo Zidarjeve knjige »O psih«. Sledilo ji je še šest izdaj, ki so izšle v letih 1973, 1976, 1980, 1983, 1987 in 1991. (Zidar, 1991, str. 15) »O psih« je bila prva knjiga pri nas, ki je obravnavala teoretične temelje vzgoje in šolanja. Še globlje se tej tematiki posveča Vregova knjiga »Vedenje psa« iz leta 1993. (Zidar, 2006)

Leta 1977 je strokovni svet Kinološke zveze Slovenije izdal priročnik za vodje tečajev.

Leta 1981 je M. Zidar sestavil prve napotke za šolanje reševalnih psov, tri leta pozneje pa je V. Gerbec zbral, uredil in obdelal ABC za vodnike reševalnih psov. (Zidar, 1991, str. 16)

»Priročnik za rejo in vzgojo psa« je leta 1985 izdalo Kinološko društvo Tabor, prva knjiga o slovenski avtohtoni pasmi – kraševcu – pa je izšla leta 1990. (Zidar, 1991, str. 15)

Leta 1991 je izšla knjižica »Agility«, ki bralca podrobno seznanja s programov tekmovanja na področju agilityja, za področje junior handlinga pa je Ž. Fon napisala knjižico Pravilnik za tekmovanje – igranje se razstavo. (Zidar, 2006)

Našteta literatura zdaleč ne predstavlja vseh slovenskih kinoloških knjig, kljub temu pa nakazuje dober in vse boljši razvoj pisanih kinoloških virov. Velik delež predstavljajo tudi skripta, ki jih za izobraževanje vodnikov psov objavlja kinološka zveza ali njeni člani. Da bi lažje razumeli pse, njihovo vedenje in šolanje, je leta 2004 izšla tudi knjižica »To, priden!«, ki jo vse več kinoloških društev ponuja v branje svojim tečajnikom.

3.2.2. Razvoj tečajev šolanja psov in izobraževanja strokovnih kadrov

Prvi teoretični in praktični tečaj o vzgoji in šolanju psov (ptičarjev) je marca 1937 za svoje člane organiziral Klub ljubiteljev ptičarjev, udeležilo pa se ga je dvanajst lovcev. Po vojni so leta 1952 tečaje za šolanje psov začeli organizirati v Ljubljani, nato pa so tečaji potekali skoraj vsako leto. (Zidar, 2006) Načrtno delo je kmalu prineslo uspehe in leta 1954 je izpite za lavinske pse opravilo prvih osem psov. (Zidar, 1992b)

Prvo izobraževanje za vodenje tečajev je Klub za vzrejo športnih in službenih psov organiziral leta 1959, da bi usposobil nove ljudi za vodenje tečajev ter utrdil znanje dotedanjih vodij tečajev. Udeležilo se ga je deset vodnikov. (*prav tam*)

Ponovno so tridnevno izobraževanje za vodje tečajev organizirali šele leta 1974, ko so sistematično razčlenili vodenje tečaja in učenje posameznih vaj pretežno v praktični obliki. To je predstavljalo začetek organiziranja kasnejših vsakoletnih tovrstnih tečajev. Naslednje leto je bil tečaj že dvostopenjski in leta 1978 tristopenjski (začetni, nadaljevalni in izpopolnjevalni). Takrat je vodja tečaja M. Zidar poizkusil z analitično metodo preverjanja vsestranskih sposobnosti prihodnjih vodij tečajev. Uporabil je metodo simulacije; vsak kandidat je poizkusno vodil skupino tečajnikov, ki so jo odigrali preostali kandidati, temu pa je sledila podrobna analiza z razpravo. (Zidar, 1991b, str. 20, 21)

Pomemben vpliv na slovensko kinologijo so imeli tudi tečaji reševalnih psov. Prvi lavinski tečaj so organizirali leta 1952 v Tamarju. Prvi tečaj za iskanje ponesrečencev izpod ruševin je Komisija za reševalne pse pri KZS organizirala leta 1976 na Logu pri Ljubljani, prva možnost za sistematično šolanje psov za iskanje v ruševinah pa je ponudila ureditev poligona na Igu pri Ljubljani. Leta 1981 je tako KZS prek Komisije za šolanje reševalnih psov organizirala tečaj, ki je imel dva namena: izuriti vodnike za vodenje tečajev in usposobiti prvo skupino reševalnih psov za akcijo. Tečaj je bil uspešen in kmalu so se v kinoloških društvih Ljubljana,

Krim in Celje začeli društveni tečaji. Leta 1988 je Komisija pripravila obsežen program usposabljanja in ga končala z izpiti. *(Zidar, 2006)*

Aprila 1960 se je v Ljubljani odvijalo prvo predavanje za sodnike in pripravnike, prvi tečaj striženja psov pa je strokovni svet organiziral leta 1978. Udeležilo se ga je 8 lastnikov psov. *(prav tam)*

Prvi seminar o agilityju s predstavitvijo kombinacije preprek in organizacije tekmovanja je potekal marca 1991. Udeležilo se ga je kar 48 slušateljev. Prvi tečaj junior handlinga pa so pripravili leta 1998. *(prav tam)*

Marca 2007 se je prvega seminarja o rally obedienceu, v Sloveniji najnovejše kinološke discipline, udeležilo 48 kinologov iz 26 kinoloških društev ter 9 sodnikov in 4 sodniški pripravniki.

Skozi zgodovino so se razvile različne možnosti šolanja psov v različnih kinoloških disciplinah. Če je bilo šolanje v preteklosti namenjeno lovskim in delovnim psom, vidimo, da je šolanje danes namenjeno prav vsakemu psu. Tudi tistemu, katerega funkcija je delati družbo človeku. Šolanje psov postopno prehaja v zavest lastnikov psov. Četudi je obisk tečajev šolanja psov vse množičnejši, pa je potreben nadaljnji razvoj na tem področju.

3.3. RAZVOJ METOD ŠOLANJA PSOV

Začetke šolanja psov, ki je temeljilo na učenju povelji, najdemo v Nemčiji v začetku 20. stoletja. Leta 1909 je Kondrad Most izdal učbenik za potrebe šolanja vojaških in policijskih psov. Njegov način šolanja so že v 30. letih 20. stoletja prevzele evropske policijske in vojaške šole za dresuro psov, kasneje pa se je njegov vpliv prenesel na šolanje službenih pasem. Čeprav se je v tistem času pojavljalo mnogo odkritij, ki so pojasnjevala vedenje živali, jih ljudje, ki so se ukvarjali s šolanjem psov, še niso znali obrniti v korist svoji dejavnosti. *(Mikuž Bračkovič, 2004c, str. 15–16)*

V začetku 20. stoletja je deloval ruski znanstvenik Pavlov, ki je opisal in razložil refleksno delovanje z znanim primerom »psa in zvončka«. Eksperiment je potekal tako, da je pred

vsakim hranjenjem psa zvonil z zvončkom. Slinjenje, ki se pri psu pojavlja kot naravna telesna reakcija ob hranjenju, se je postopoma začelo pojavljati že ob zvonjenju, še preden je pes dobil hrano. Tako je Pavlov razvil teorijo klasičnega pogojevanja, ob čemer zvok zvonca po zadostnih ponovitvah postane pogojni dražljaj, ki izzove pogojno reakcijo – slinjenje. Teorija klasičnega pogojevanja je osnovni model »za učenje vedenj, h katerim psa težko napeljemo. Ko ugotovimo, kateri dražljaj vselej zanesljivo izzove vedenje, ki ga želimo naučiti, pred ta dražljaj dodamo povelje.« (*Zahariaš, 2004, str. 3*) Po zadostnih ponovitvah pogojni dražljaj (povelje) izzove reakcijo brez pomoči primarnega (nepogojnega) dražljaja.

Zakon o posledici, ki določa, da je vsako vedenje pod kontrolo posledice, leta 1911 objavi Thorndike. Njegov zakon učinka (Law of Effect) prikazuje model, v katerem se bo vedenje, ki prinaša pozitivne posledice, ponavljalo pogosteje kot vedenje, ki izzove negativne posledice. Po tem modelu poteka učenje psa kot zagotavljanje primernih posledic (pozitivnih ali negativnih) glede na njegova dejanja. Želena dejanja zato nagrajujemo oziroma jim zagotavljamo pozitivno posledico, pri nezaželenih dejanjih pa negativno posledico.

Ameriški znanstvenik in vedenjski psiholog B. F. Skinner razvije teorijo operantnega pogojevanja, pri katerem živali s svojimi dejanji kontrolirajo okolico. Npr. pes pozvoni, da se odprejo vrata. Tako se nauči, da je njegovo dejanje povzročilo odprtje vrat.

Zakonca Breland, Skinnerjeva študenta, sta z nagrajevanjem zelenega vedenja uspela za nastope pripraviti prek 140 živalskih vrst in okoli 150.000 živali. Marion Breland je kot pripomoček pri učenju velikih morskih sesalcev uporabljala pisk piščalke, s katerim je označila pravilno vedenje. Tega sistema se je pri njej naučila tudi Karen Pryor, ki je ustanoviteljica danes priljubljenega učenja s klikerjem, s katerim je utrla pot šolanju psov brez prisile po principu pozitivne podkrepitve. (*Mikuž Bračkovič, 2004c, str. 15–16*)

Načini dela s psi, ki se izogibajo uporabi prisile in kazni in temeljijo na spodbujanju in nagrajevanju vedenja, pridobivajo po vsem svetu čedalje več zagovornikov, saj med skrbniki in psi ustvarjajo močno zaupanje in tesne vezi. Primerni so tako za zahtevno šolanje na vseh področjih kot tudi za množično vzgojo in šolanje psov družabnikov. Kinološka osveščenost skrbnikov psov je danes zelo visoka in mnogi med njimi v odnosih s psi iščejo in pričakujejo predvsem prijetno sožitje, vzajemno spoštovanje in razumevanje, zato vzgoji in šolanju, ki vključujeta prisilo in kaznovanje, odločno nasprotujejo. Neželeno vedenje psov se poskuša spreminjati oziroma odpravljati z različnimi tehnikami, ki izhajajo iz teorije učenja. Res je, da

so mnogi vaditelji postali izvrstni v svojem početju tudi brez formalnega izobraževanja ali preglednega razumevanja procesa učenja. Vse več pa jih spoznava, da jim tudi razumevanje teorije učenja pomaga bolje razumeti vedenje psov in tako bolje načrtovati vzgojo in šolanje psov, tako lastnih kot tudi tistih v tečajih. (*Vzgoja in šolanje psov po načelih ...*, 2004)

4. UČENJE IN IZOBRAŽEVANJE LASTNIKOV PSOV

Ljudje v svojem življenju sprejemamo različne socialne vloge, ki se med seboj razlikujejo po vsebini, zahtevnosti in odgovornosti ter po stopnji formalnosti (*Ule, 1997, str. 377–385*). Vsaka socialna vloga prinaša s seboj pričakovanja družbe o delovanju osebe, ki se je v dani vlogi znašla. Kot vsaka socialna vloga tudi vloga lastnika psa prinaša s seboj določene zahteve in dolžnosti. V tej vlogi se človek pojavlja v odnosu do psa in hkrati v odnosu do okolja. Vsak lastnik mora svojemu psu zagotoviti primerno oskrbo. Poskrbeti mora ne le za njegovo zdravje, pač pa tudi za primerno socializacijo in šolanje. Le s primerno vzgojenim psom in z veliko odgovornostjo namreč lahko zadovolji pričakovanja in zahteve družbe, v kateri se nestrpnost do psov vse bolj stopnjuje. Za uspešno izpolnjevanje te socialne vloge pa mora posameznik pridobivati različna znanja; tako po vsebini kot po obsegu.

Izobraževanje in učenje lastnikov psov ni zaključena dejavnost. Nenehno se učimo in spoznavamo novosti, pa naj se tega zadevamo ali ne, naj bo ta dejavnost namerna ali nenamerna. Zlasti tisti, ki se odločijo za šolanje psa, kmalu ugotovijo, da bi jim dodatna znanja pri dani dejavnosti še kako koristila. Vsak pes je svoja osebnost, ki se po mnogih značilnostih razlikuje od drugih psov in v skladu s tem zahteva drugačno ravnanje in metode šolanja. To pa za lastnike, ki imajo drugega psa, pogosto predstavlja presenečenje in niso redke »zgodbe« o ubogljivem in poslušnem prejšnjem psu, »s tem so pa take težave«. Prav ta edinstvenost vsakega psa nas sili v spoznavanje in odkrivanje novih metod, načinov in oblik, s katerimi bomo psa pripravili na bivanje v urbanem okolju tako, da ne bo predstavljal obremenitve za lastnika ali druge, živeče v njegovem okolju, in da bomo dosegli sožitje med ljudmi in psi.

4.1. KATERA ZNANJA POTREBUJE LASTNIK PSA?

Učenje in izobraževanje lastnika psa se mora začeti, preden psa pripeljemo domov. Odgovoren nakup psa zahteva sistematičnost pri odločanju. Najprej se je potrebno vprašati o možnostih, ki so na voljo. Premisliti je potrebno o okolju, v katero bomo pripeljali psa, o stroških, ki so povezani z oskrbo psa (hrana, oprema, veterinarski stroški ipd.), o času in naporu, ki sta potrebna za oskrbo in šolanje psa, ter o primernosti bivalnega okolja (zlasti takrat, ko je v gospodinjstvu več ljudi).

Ko so vsi odgovori jasni, je čas za odločanje o pasmi psa. Pri tem je potrebno spoznati zlasti značajske lastnosti in potrebe posamezne pasme. Informacije so lahko dostopne v literaturi, v pasemskih klubih, pri vzrediteljih, koristni pa so tudi pogovori z lastniki izbrane pasme. Tudi odločitev za posvojitev psa iz zavetišča s seboj prinaša potrebe po spoznavanju značilnosti psov iz zavetišča in ravnanja z njimi.

Najtežji del odgovornega nakupa predstavlja iskanje pravega mesta nakupa. Pojav t. i. preprodajalcev psov, ki pse večinoma uvažajo iz tujih držav, ni nikakršna novost. O nevarnostih takšnega nakupa se že nekaj let obvešča v različnih medijih. Kljub temu pa njihov posel še kar cveti. Razlog za to je nepremišljenost mnogih pri nakupu psa, ki pri preprodajalcih dobijo psa zelene pasme od danes na jutri, poleg tega pa so cene mladičev pogosto nižje kot pri vzrediteljih. Neredko pa razliko doplačajo v kratkem času, saj psi pogosto zbolijo, niso pa redki tudi smrtni primeri psov, kupljenih pri preprodajalcih. Tudi to je torej razlog za pridobivanje znanja še pred nakupom psa.

Življenje s psom zahteva poznavanje različnih tem, ki omogočajo razumevanje pasjega vedenja in njegovih dejanj. Pogost primanjkljaj v znanju je pri lastnikih psov mogoče opaziti ravno pri razumevanju telesne govorice psa in razumevanju pasjega načina dojemanja različnih situacij in dejanj. To vodi k napačnim dejanjem v napačnem trenutku in posledično k razvoju ali stopnjevanju neželenega vedenja. Mnogi govorijo o »počlovečevanju« psov kot o vzroku za mnogo problemov, ki se pojavljajo v odnosu med psi in ljudmi. Vsak lastnik bi se moral zato zavedati, kaj pomeni biti vodja svojemu psu. (McConnell, 2002b)

Zlasti če se lastnik odloči, da bo svojega psa šolal, mu bo pri tem koristilo poznavanje teorij učenja, ki bo šolanje olajšalo. Čeprav (zaenkrat) šolanje psov ni obvezno (kinologi in drugi

ljudje pa ga priporočajo), to nikakor ne pomeni, da se lastnik psa pogosto ne srečuje z vprašanji o vedenju, zdravju in drugih vsebinah, ki zadevajo vsakodnevno življenje s psom. Redki so tisti, ki bi pod svojo streho vzeli psa in ne bi slej ko prej naleteli na težavo, katere vzrok izhaja iz nepoznavanja veterine, pasje psihologije ali metod učenja psov. Nekateri ob pojavu problema svojemu psu pripišejo nevzgojenost ali celo nezmožnost razumevanja, neumnost ... So tudi takšni, ki se psa preprosto znebijo, tako ali drugače. Kljub žalosti, prizadetosti in razočaranjem nad takšnimi odločitvami pa v tem delu pozornost posvečam drugim. Tistim, ki se ob pojavu problema zavedo svojega pomanjkljivega znanja in posežejo po različnih oblikah učenja in izobraževanja, da bodo živeli s psom v sožitju, ki bo prinašalo veselje.

Kinološka zveza Slovenije kot krovna kinološka organizacija vključuje v izpit B-BH (tj. izpit za psa spremljevalca s preizkusom obnašanja v urbanem okolju) poleg praktičnega preizkusa iz poslušnosti in vedenja psa v urbanem okolju tudi strokovni izpit za vodnika psa spremljevalca. Ta strokovni izpit vključuje vprašanja iz naslednjih področij:

- organiziranost Kinološke zveze Slovenije,
- anatomija in fiziologija psa,
- prehrana psa,
- zoohigiena,
- bolezni psov. (*Gradivo in ..., 2007*)

V Nemčiji je izvedenska skupina nemške veterinarske zbornice skupaj s kinologi in drugimi strokovnjaki izdelala okvirne smernice o potrebnem temeljnem znanju o psih. Pri tem poudarjajo kot najpomembnejši del ravno teoretični del, ki naj bi ga vsak skrbnik psa opravil enkrat v življenju. Teoretični del obsega: etologijo psa (socialno vedenje, sporazumevanje psov med seboj ter sporazumevanje med ljudmi in psi); vzgojo ljudi; šolanje psov; psihologijo; strah in agresijo psov; prvo pomoč za žrtve poškodb pri psih in ljudeh; temeljna znanja o pasjih boleznih in cepljenju ter poznavanje zakonodaje, ki ureja to področje. Kot omenjeno, bi ta izpit opravljal skrbnik enkrat v življenju, z vsakim naslednjim psom pa bi moral opraviti tudi praktični del preizkusa, ki se osredotoča na zmožnosti skrbnika, da lahko vpliva na vedenje psa, in na vaje poslušnosti. (*Mikuž Bračkovič, 2004b, str. 15*)

Znanje, ki ga lastnik psa »potrebuje«, je torej precej obširno in zajema širok spekter različnih vsebin, zato si oglejmo glavne nosilce kinološkega znanja oziroma kje lahko lastnik psa najde znanje, ki ga potrebuje.

4.2. VIRE KINOLOŠKEGA ZNANJA NAJDEMO NA MNOGO MESTIH

Znanje in informacije, ki koristijo lastniku psa v njegovem vsakodnevnem sobivanju z živaljo, se pojavljajo na mnogo mestih. V nadaljevanju predstavljam nekaj obsežnejših in močnejših virov, kot so literatura, internet, vzreditelji in tečaji pasjih šol. Poleg njih pa tudi tri projekte, ki pomembno prispevajo k razvoju osveščenosti vseh ljudi, ki sobivajo v okolju, v katerem število psov hitro narašča. Poleg podrobneje opisanih virov in možnosti pridobivanja kinoloških znanj pa so seveda tudi mnoge druge. Na primer televizijske in radijske oddaje, seminarji, ki jih prirejajo pasemska društva (med dejavnejšimi je Društvo ljubiteljev in vzrediteljev kraških ovčarjev Slovenije), akcije društev za zaščito živali, vse odmevnejša pa postajajo tudi zavetišča za živali, ki z žalostnimi zgodbami zavrženih psov trkajo na vest ljudi.

4.2.1. Literatura

Knjižnice in knjigarne so danes bogato založene s knjigami s področja kinologije. Mnogo je priročnikov, ki vsebujejo navodila in napotke, kako ravnati s psom od dneva, ko ga kot mladička prinesemo domov pa do njegove odraslosti in starosti. Takšni priročniki vsebujejo različne napotke, kako psička naučiti sobne čistoče, različnih osnovnih povelj (sedi, prostor, tačko ipd.), mnoge pa vsebujejo tudi poglavja o fizičnem in psihičnem razvoju in ustroju psa, o anatomiji in osnovah veterine ter prve pomoči psu.

Poleg priročnikov so se pred leti na trgu pojavljale različne knjige o psih z opisom različnih pasem psov, ki jih je človek vzredil za različne namene. Marsikatero napačno predstavo o določeni pasmi pa človek lahko dobi ravno zaradi takšnih »enciklopedij«. Kot trdi tudi Metoda Mikuž Bračkovič v enem svojih prispevkov v reviji *Moj pes*, nam takšna literatura ne bo v pomoč, če iščemo nasvet, »saj jo moramo znati brati. Če piše, da je pes določene pasme 'živahen', to v resnici lahko pomeni, da je tako poln energije, da je ne more 'pokuriti' v povprečni družini. Če piše, da je dober čuvaj, moramo brati, da je lahko napadalen; pasme, ki so 'nezaupljive do tujcev', so lahko v resnici popadljive ...« (*Mikuž Bračkovič, 2004a, str. 8*)

V zadnjem času so vse pogostejše knjige, ki opisujejo in pojasnjujejo pasjo govorico in pomen njenega razumevanja za lastnika. Poleg teh pa tržišče vse bolj preplavljajo tudi knjige o šolanju psov, ki temelji na pozitivni motivaciji. Te knjige za lažje razumevanje omenjene »pozitivne metode« pogosto razlagajo različne teorije učenja (zlasti pogojevanje), ki predstavljajo osnovo, na kateri so se razvile novejšie metode šolanja psov.

Poleg najrazličnejših knjig s kinološko tematiko v Sloveniji izhajajo tudi kinološke revije. Med njimi sta najbolj poznani *Moj pes* in *Kinolog*, ki ga kot svoje uradno glasilo izdaja Kinološka zveza Slovenije in prek njega obvešča svoje člane in zainteresirano javnost o pasemski vzreji, kinoloških prireditvah in objavlja prispevke z različnih kinoloških področij. Obe reviji ponujata mnogo uporabnih, zanimivih in aktualnih prispevkov o različnih temah, ki zadevajo vsakodnevno življenje s psom. Prispevki obravnavajo vzgojo in šolanje psov, zdravje psov, različne aktualne teme (npr. v poletnih mesecih o ravnanju in potrebah psa poleti), predstavitve različnih pasem ipd. Prispevki v omenjenih revijah so dovolj obsežni in strokovni, da bralcu ponujajo veliko potrebnih informacij za življenje s psom.

4.2.2. Vzreditelji

Vzreditelji predstavljajo za mnogo ljudi, ki se odločijo za nakup psa, prvi stik z življenjem s psom, zato nosijo del odgovornosti za prihodnost in uspešno sobivanje med psi in ljudmi. Vendar pa je tudi tu potrebno veliko opazovanja, pazljivosti in kritičnosti. Med ljudmi namreč najdemo različne vzgibe za vzrejo, različno pa je tudi njihovo znanje. Nekateri se vzreje lotijo izključno iz poslovnih namer. Pri tem je pomemben izključno dobiček, ne pa usoda psičkov ter njihovih prihodnjih skrbnikov. Drugi še vedno verjamejo, da psica enkrat v življenju mora imeti leglo. Posledica takšnega neznanja je prepogosto nenačrtovano leglo, katerega mladiči pogosto zaidejo v roke ljudi, ki so na kinološkem področju izobraženi toliko ali celo manj kot »vzreditelj«. Usoda teh psičkov pa še zdaleč ni najhujša. (*Zahariaš, 2004a*)

Seveda pa je tu tudi tretja vrsta vzrediteljev. To so vzreditelji v pravem pomenu besede, vzreditelji, ki se »postavljajo s celovitim kinološkim znanjem in s spoštljivim odnosom do živali in ljudi.« Pri njih so mladički izpostavljeni pravilni in primerni skrbi. Pravi vzreditelji novim skrbnikom pomagajo izbrati pravega psa glede na osebne lastnosti psa in želje, pričakovanja ter način življenja novega pasjega skrbnika. Z njimi ostanejo v stiku in so pripravljeni svetovati pri različnih vprašanjih, ki se skrbniku pojavljajo skozi vse pasje življenje. (*prav tam*)

4.2.3. Internet

Na spletu najdemo mnogo kinološko obarvanih tematik. Ker pa je internet dostopen vsem, tako poštenim ljudem kot tistim z nečastnimi nameni, se je vselej potrebno zadevati, da informacijam, ki jih najdemo na spletnih straneh, ne gre verjeti na prvo roko in s polno mero zaupanja.

Na spletu poleg resnih in zavzetih vzrediteljev, katerih namen je v resnici dober (tako za »njihovo« pasmo kot za prihodnje lastnike psov oglaševalčeve vzreje), se pojavlja tudi veliko zaslužkarjev in preprodajalcev psov, ki se na prihodnost novega lastnika in prodanega psa ne ozirajo. Zato je za prihodnjega lastnika psa pomembno, da je »iskanje po spletu le prvi in informativni, nikakor pa ne edini in odločilni korak, ki nove skrbnike vodi pri izbiri primernega kosmatinca«. (Zahariaš, 2006, str. 6)

Mnogo lastnikov psov se ob pojavu problema s psom, vedenjskega ali zdravstvenega, najprej obrne na internet in informacije, ki jih lahko najdejo na forumih. S tem načeloma ni nič narobe. Nobena informacija ne more škodovati, toda le če smo sposobni oceniti njeno realno vrednost. Ravno to pa v množici informacij na spletu včasih ni lahko delo. Še zlasti se je potrebno zavedati, da imajo tudi kakovostne informacije svojo ceno. (Zahariaš, 2006, str. 6)

Ima pa splet poleg svoje slabe strani – nezanesljivosti – s kinološkega pogleda tudi mnoge pozitivne strani. Na forumih se razvijajo najrazličnejše debate o širokem spektru kinoloških vsebin, med katerimi lahko najdemo tudi dobre informacije. Dober vpliv vidim zlasti v združevanju ljubiteljev psov v temah o šolanju, ki pritegne marsikoga k temu, da tudi sam poskuša svojega psa naučiti nekaj, kar znajo drugi. Vsak poskus učenja in vsaka minuta, ki jo lastnik posveti ukvarjanju s psom, namreč vpliva na boljše poznavanje in zavedanje o potrebi po učenju in raziskovanju, da bomo vse uspešnejši v socialni vlogi lastnika psa.

4.2.4. Pobuda Mestne občine Ljubljana

Mestna občina Ljubljana je skupaj s Turistično zvezo letos že drugič organizirala akcijo pobiranja pasjih iztrebkov. V okviru te akcije sta izšli tudi dve brošuri. Brošura iz leta 2006 z naslovom »Za varnejše sožitje« opisuje (tudi na otroku razumljiv način), kako naj se posameznik vede ob srečanju s psom. Letošnja zgibanka pa nosi naslov »Odgovorno lastništvo« in se dotika različnih vsebin, ki zadevajo odgovorno lastništvo.

4.2.5. Projekti, namenjeni in prilagojeni otrokom v vrtcih in osnovnih šolah

4.2.5.1. Projekt »Učna ura brez strahu pred psom«

Da mora biti pes v urbanem okolju do otrok prijazen, da nanje ne sme renčati, jih oblajati ali celo popasti, je splošno znano dejstvo, vendar pogosto pozabljamo, da mora biti tudi otrok prijazen do psa, še zlasti do domačega psa. Tu pa najpomembnejšo vlogo igrajo starši. Oni so tisti, ki »odredijo osnovni odnos psa do otroka in otroka do psa. Gre za sočasno vzgojo otroka in psa. Starši otroku predstavijo, kaj lahko s psom počne, da bo to oba zabavalo, psu pa postavijo meje, da bosta oba varna, tudi kadar bosta sama. Pomembno je, da se otrok najprej nauči pasje telesne govorice, da bo prepoznal početje psa.« (Kralj, 2004)

Ravno to je spodbudilo nekatere vodnike psov k izvajanju »Učne ure brez strahu pred psom«. Projekt je Katja Skulj, dr. vet. med., povzela po vzoru avstrijskega Inštituta za interdisciplinarno raziskovanje odnosa med človekom in živaljo – IEMT (Institut für interdisziplinäre Erforschung der Mensch-Tier-Beziehung).

Učna ura je bila prvotno namenjena učencem 3. in 4. razreda osnovne šole, njeni cilji pa so:

- a) prek praktičnih prikazov otroke naučiti pravilnega ravnanja s tujim psom (ob prisotnosti psa pokazati, kaj vse se lahko zgodi, ko človek sreča psa, in da vsi psi niso prijazni);
- b) otrokom prikazati in razložiti naslednje tematike:
 - različne »poklice« psov,
 - čutila in sposobnosti psa,
 - obnašanje psa,
 - pravilna nega, prehrana, vzgoja in namestitvev.

Društvo za odgovoren odnos do malih živali je poskrbelo tudi za knjižico »Pes – tvoj prijatelj«, v kateri je opisanih 10 pravil, ki naj bi se jih otroci držali ob srečanju s psom, da bi bilo to srečanje varno.

Z organizacijo seminarjev o določenih tematskih sklopih poskuša Komisija otrok in pes pri KZS v ljudeh vzbuditi zanimanje za delo z otroki. Tako se je prvi seminar iz sklopa »Brez strahu pred psom« odvil tudi za člane kinoloških društev in pasemskih klubov, za predstavnike ljubljanskih osnovnih šol in nekaterih vrtcev. (Fon Zidar, 2006)

4.2.5.2. Projekt »Modri pes«

Projekt »Modri pes 2006/2007« poteka v okviru programa »Skriti zaklad« Ministrstva za šolstvo in šport. Ta poteka od leta 2002 in je namenjen sofinanciranju različnih kategorij projektov, ki jih izvajajo ustanove s področja vzgoje in izobraževanja na douniverzitetni ravni.

Projekt »Modri pes« vključuje računalniško predstavitev z naslovom »Modro ravnanje – varno sožitje«, namenjeno otrokom v vrtcih in prvi triadi osnovne šole. Predstavitev je izdelana v dveh delih. S pomočjo animiranih ilustracij otrokom v prvem delu predstavi »pasjo govorico« in osnovna pravila varnega vedenja ob psih, v drugem delu pa opozori na potencialno nevarne situacije, ko naj bi se otroci ognili psom. Svetuje tudi, kako naj ravnajo, če jih pes ogroža ali napade. Sestavni del projekta so tudi podrobnejša pojasnila izvajalcem učne ure, zgibanki »Za varnejše sožitje« in »Odgovoren skrbnik – varno sožitje«, namizna družabna igra z vprašanji o vedenju psov in ob psih ter kratka zgodbica in ročne lutke, ki pomagajo učitelju zgodbico oživiti.

4.2.6. Kinološka društva ter pasemski klubi in društva

Poleg naštetih nosilcev kinoloških znanj pa so gotovo eden trdnejših in pomembnejših kinološka društva in druge pasje šole, ki organizirajo tečaje šolanja psov na različnih stopnjah: od vzgoje mladega psa, male in osnovne šole za pse do nadaljnjih oblik šolanja, kot so agility, rally obedience, šolanje reševalnih psov, obrambe ipd.

Če se ustavimo pri osnovnih stopnjah tečajev, ki so najštevilčnejše obiskani, ugotovimo, da tečaj poteka običajno enkrat ali dvakrat tedensko, kar pa še zdaleč ni dovolj za uspešno pripravo na izpit za psa spremljevalca. Od skrbnikov, ki se odločijo s svojim štirinožcem obiskovati tečaj pasje šole, se pričakuje vsakodnevno delo doma, na sprehodu v mestu, travnikih, skratka tudi takrat, ko niso na šolskem vadišču.

Pomembno vlogo imajo tudi pasemski klubi, ki poleg srečanj svojih članov, ki ponujajo ogromno priložnostnega učenja, organizirajo tudi različna predavanja in seminarje, običajno namenjena spoznavanju posamezne pasme in njenih značilnosti.

Viri kinoloških informacij so torej neizmerni. Prav vsak lastnik psa se lahko v vsakem trenutku zateče po potrebne informacije na internet, v knjižnico, bližnje kinološko društvo ali veterinarsko ustanovo. Dober vir informacij so tudi izkušeni lastniki psov, ki so si potrebno

znanje in izkušnje že nabrali. Previdnost in preudarnost pri pridobivanju novih informacij nikoli ni odveč, še zlasti če informacije iščemo na internetu. Vsako vprašanje lahko dobi več različnih odgovorov, zato mora človek z lastno preudarnostjo izbrati med poplavo informacij tiste, ki mu bodo koristile.

Tudi televizija, radio in dnevno časopisje objavljajo prispevke o psih, vendar pa bi bila njihova vloga pri osveščanju javnosti veliko večja, če bi strokovne prispevke objavljali bolj sistematično in redno. Namesto tega pa so psi za medije zanimivi predvsem takrat, kadar povzročajo težave. Prispevki se pre pogosto osredotočajo na neljube dogodke ob napadih psov na ljudi in pri tem izgubljajo svojo informativno in izobraževalno priložnost. Posledično javnost razvija vse bolj negativno mišljenje o psih.

4.3. OBLIKE IN METODE UČENJA IN IZOBRAŽEVANJA LASTNIKOV PSOV

4.3.1. Neformalno izobraževanje

Učenje in izobraževanje lastnikov psov uvrščam v neformalno izobraževanje, torej tisto, »pri katerem ne gre za pridobitev javno veljavne stopnje izobrazbe ali kvalifikacije in se zato ne zahteva verifikacija izobraževanja z uradnim potrdilom o javni veljavnosti izobraževanja«. (*Jelenc v: Jelenc, 1996, str. 14*) Znotraj tega pa v neformalno splošno izobraževanje za lastni osebni ali osebni razvoj – nekateri se s psi ukvarjamo sicer ljubiteljsko, pa vendar v mislih prestopamo meje hobija, zato nam pridobivanje novega znanja pomeni osebni in osebni razvoj, saj na področju, ki nam je neizmerno blizu, rastemo in se nenehno izpopolnjujemo – in izobraževanje za družbene vloge. Zakaj slednje? Ko se odločimo za nakup psa, s tem sprejmemo novo socialno vlogo – postanemo lastnik oz. skrbnik psa. Kot druge socialne vloge nam tudi ta prinaša dolžnosti, ki jih moramo izpolniti: živali smo (po zakonu) dolžni nuditi življenje brez trpljenja, okolici dolgujemo, da bo naš pes vzgojen primerno za bivanje v urbanem okolju, in sebi dolgujemo vzgojiti psa tako, da nam ne bo predstavljal odvečne obveznosti in da nam ne bo predstavljal ovire v vsakdanu.

Različne organizacije razumejo neformalno izobraževanje zelo različno, povezano z njihovim načinom dela in z njihovimi izkušnjami. Tako nekateri k neformalnemu izobraževanju prištevajo le namensko, načrtovano učenje z vnaprej določenimi cilji, drugi pa te vrste

izobraževanja niti ne razlikujejo od priložnostnega učenja, ki označuje učenje posameznika v vseh življenjskih situacijah – zavedno ali nezavedno. (Cepin 2005, str. 27)

Značilnosti neformalnega izobraževanja lahko strnemo v naslednje elemente:

- poteka v organizirani ali polorganizirani obliki,
- prisotna je prostovoljna narava izobraževanja,
- izobraževalne metode so neklasične in inovativne,
- priznanja (verifikacije) neformalnega izobraževanja so javno neveljavna,
- izvajalci so organizacije civilne družbe, podjetja in druge skupine. (Cepin 2005, str. 28)

»Neformalno izobraževanje odraslih so razne vrste izobraževanja odraslih, ki ne potekajo po običajni poti formalnega šolskega dela, pouka z neposrednim osebnim stikom z učenci, ampak po raznih drugih, manj formalnih poteh ... Ponekod si odrasli sami razporejajo čas, ritem in obseg učenja, ustanova jim pri tem daje možnost izbiranja, seveda pa to ne sme prekoračiti okvirnih norm. Učijo se po vnaprej določenem programu. Snov morajo obvladati v določenem terminu do izpitnega roka«. (Krajnc 1979, str. 77)

»Med neformalno izobraževanje uvrščamo vse tiste dejavnosti, ki so namerne, imajo začrtane cilje, po navadi tudi izbrane vsebine z nekega področja ali spretnosti, ki naj jih oblikujejo udeleženci. Neformalno izobraževanje se hitro odziva na potrebe ljudi, a ne daje formalnih nazivov. Neformalno izobraževanje je organizirano, navadno poteka v krajših časovnih obdobjih, npr. tečaj.« (Ličen 2006, str. 150)

Funkcije neformalnega izobraževanja odraslih

Neformalno splošno izobraževanje ima predvsem naslednje funkcije:

- spodbujanje množičnega izobraževanja,
- povečanje povpraševanja po izobraževanju,
- preseganje socialnih neenakosti,
- razvijanje ustreznega socialnega in družbenega okolja,
- izenačevanje možnosti za prevzemanje delovnih in družbenih vlog,
- sposobnosti prilagajanja delovnim in družbenim spremembam,

- višja kakovost življenja,
- izboljšanje učnih navad in zmogljivosti ljudi,
- razvijanje družbe učenja,
- učenje in izobraževanje za osebni razvoj,
- spodbujanje ustvarjalnosti,
- vpliva na nastajanje novih znanj. (*Drofenik 1991, str. 10*)

Kot organizirano neformalno izobraževanje lahko v kinologiji najdemo tečaje šolanja psov, ki jih organizirajo kinološka društva, pasemski klubi in pasje šole. Prav tako so vse pogostejši seminarji o različnih kinoloških tematikah, ki potekajo priložnostno in so namenjene članom ali širši množici.

4.3.2. Organizirano samostojno učenje (samoizobraževanje)

Samoizobraževanje odraslih je »temeljni način organiziranosti neformalnega izobraževanja odraslih«. (*Jelenc 1992, str. 281*)

Savičević (v Jelenc, 1992, str. 25) definira samoizobraževanje kot »namensko in sistematično dejavnost posameznika, usmerjeno k njem samemu, da bi pridobil novo znanje, odstranil svojo pomanjkljivost in si izoblikoval zaželene lastnosti, upoštevajoč tako družbene kot njegove lastne potrebe«.

Jelenc pa trdi, da v resnici ni nujno, da je samoizobraževanje dejavnost, ki jo regulira človek sam, saj ločimo povsem samostojno učenje ali izobraževanje in usmerjeno samostojno učenje ali izobraževanje. To je lahko v celoti ali pa deloma načrtovano ali usmerjeno s strani institucij, posameznikov ali neživih virov. (*prav tam, str. 26*)

Krajnčeva (*prav tam, str. 26–27*) v razčlenitvi vrst izobraževanja glede na to, kdo vodi posamezne faze izobraževalnega procesa, ugotavlja, da:

- pri samoizobraževanju vse faze vodi učenec sam;
- pri usmerjenem samoizobraževanju učenec samostojno izvaja vse faze, dobiva pa pomoč pri postavljanju etapnih ciljev, načrtovanju programa, spremljanju, nadzoru in vrednotenju;

- o v neformalnem izobraževanju ustanova vodi vse faze izobraževalnega procesa, učenec pa sodeluje pri organizaciji izobraževanja, realizaciji načrtovanega izobraževanja, spremljanju in nadzoru.

Jelenc (1992, str. 26) kot bistvo navedene Savičevićeve opredelitve samoizobraževanja označi to izobraževanje kot dejavnost, ki jo človek namenja samemu sebi. Vendar tej definiciji dodaja, da lahko naše samostojno učenje v celoti ali deloma načrtujejo in usmerjajo tudi institucije, posamezniki, pa tudi neživi viri. Organizirano samostojno učenje opredeljuje kot učenje, ki ga običajno, vendar ne zmeraj, uresničuje posameznik na svojo pobudo in z zelo majhno pomočjo drugih oseb ali ustanov ali celo povsem brez pomoči. (*Jelenc 1991, str. 59*)

Muršak (2002, str. 114) zapiše, da se samostojno učenje lahko pojavi neodvisno od formalnih izobraževalnih programov. V formalnih programih lahko dobi posameznik možnost, da samostojno postavlja cilje, določa namen izobraževanja in da izbira in vrednoti svoje poti za doseg ciljev, ki jih je določila institucija ali učitelj. Temeljni princip samostojno vodenega učenja pa je, da posameznik sam prevzame odgovornost za svoje dosežke in uresničevanje učnih ciljev. Dodaja še, da je samostojno vodeno učenje lahko popolnoma samostojno, čeprav so pogosteje učitelji in mentorji posamezniku na voljo za nasvete in pomoč pri vodenju.

4.3.2.1. Učni projekti

Pri obravnavanju oblik izobraževanja in učenja skrbnikov psov ne smemo spregledati raziskav Allena Tougha, ki je razvil teorijo učnih projektov. »Učni projekt je serija med seboj povezanih učnih epizod, ki trajajo vsaj sedem ur in jih namerno in načrtno v določenem času izpelje posameznik, da bi si pridobil ali ohranil določeno znanje, spretnosti in vedenje ali da bi dosegel druge trajnejše osebne spremembe.« (*Jelenc, 1996, str. 30*)

Nazoren primer učnega projekta najdemo pri lastniku psa, ki se odloča o sterilizaciji svoje psice ali kastraciji svojega psa. Ker je takšen poseg v večini primerov preventivne narave (razen ko je od posega odvisno pasje življenje), si mnogi vzamejo dovolj časa, da dobro preučijo razloge za in proti, podrobnosti samega posega, stanje, kakršno lahko pričakujejo po opravljenem posegu, čas, ki ga bo žival potrebovala po posegu za okrevanje, kaj poseg pomeni za psa in njegovo vedenje v prihodnosti ipd. Informacije o želenem znanju iščejo na internetnih straneh, forumih, v literaturi, pozanimajo se pri prijateljih in znancih, opravijo podroben telefonski razgovor na kliniki, pogosto celo na različnih klinikah za male živali in se

na podlagi vsega pridobljenega znanja odločijo kje, če sploh, bodo poseg opravili. Tako si nekateri lastniki pridobijo poglobljeno znanje o nekem delcu kinološkega znanja, ki poleg zadovoljitve trenutne potrebe pozitivno vpliva in pripomore k celovitejšemu poznavanju kinološke tematike.

Z učnimi projekti lahko torej opredelimo izobraževalno dejavnost mnogo lastnikov psov, katerih želja je pridobivati različna znanja na področju kinologije. Prelet že omenjenih forumov s kinološko vsebino nedvomno kaže na vse širše in pogostejše poglobljanje ljudi v različne kinološke tematike (o zdravju, šolanju ali življenju psov).

4.2.2.2. Učna pogodba ali dogovor o samoizobraževanju

»Dogovor o samoizobraževanju je kot metoda izobraževanja odraslih kombinacija individualnega izobraževanja v osebni stiku z drugo osebo in samoizobraževanja.« (*Mijoč, 2006, str. 40–41.*) Je metoda, ki individualizira izobraževanje. (*O'Donnell, Caffarella, 1990*) To je »pisni dogovor, v katerem se učeči se in učitelj, predavatelj ali svetovalec dogovorijo o poteku procesa učenja in se skupaj odločijo, čemu je izobraževanje sploh namenjeno – kakšnim oziroma katerim učnim ciljem.« (*Brečko, 2003, str.20*) Je formalni dogovor, ki določa vsebino, način/strategije doseganja ciljev, čas za doseg teh ciljev ter način evalvacije. (*O'Donnell, Caffarella, 1990*)

Dogovor o samoizobraževanju omenjam, ker se mi zdi prava pot do uspešnosti v izobraževanju lastnikov psov. Na neki, seveda ne do potankosti razvit način bi zametke takega dogovora lahko videli v obliki tečajev v pasjih šolah. Od ure do ure, ki jo inštruktor preživi na vadišču s tečajniki, od njih pričakuje določen napredek, ki je glede na skrbnikovo sodelovanje s psom na zunaj dobro viden.

Metoda bi bila zlasti ustrezna za lastnike psov, ki jim čas ne dopušča obiskovanja tečajev. Ker pa gre tu za razvoj spretnosti (učenje psov), bi morala biti srečanja z mentorjem pogostejša. Metodo lahko na kinološko dejavnost apliciramo tako, da lastnik psa z izbranim mentorjem sestavi natančen program, določi, kaj želi doseči ter kako in kdaj mu bo to uspelo. Ob vnaprej dogovorjenih terminih sledi srečanje mentorja in učečega se, hkrati pa se opravlja tudi sprotna evalvacija. Mentor oceni napredek dela lastnika s psom in da lastniku nadaljnja navodila za delo ter po potrebi informacije ali vire informacij, iz katerih lastnik psa črpa novo znanje. Nedvomno je metoda primerna za temeljit premislek pri delu z lastniki psov. Dobro

razvita informacijska tehnologija danes omogoča mnogo poti, s katerimi si lahko pomagamo pri vseh dejavnostih, tudi pri učenju šolanja psa.

4.3.3. Priložnostno učenje

Priložnostno učenje zajema vse dejavnosti, ki spodbujajo spremembo, implicirajo učenje, vendar niso namerno pripravljene kot izobraževalne dejavnosti, nimajo oblikovanih izobraževalnih ciljev, izbranih vsebin, načrtovanih metod. Take dejavnosti so lahko umetniški dogodki, npr. ustvarjanje ali obiskovanje predstav, razstav, koncertov, psihofizične dejavnosti, npr. planinarjenje, tek, sprehodi, najemanje kreditov ali pisanje davčne napovedi. Priložnostno učenje poteka v zelo pestrih okoljih, včasih so to prostori, ki so organizirani tako, da si ljudje pridobivajo novo znanje, drugič pa se učenje odvije povsem spontano, ne da bi kdor koli predvideval, kaj bo neko okolje nagovorilo v posamezniku. *(Ličen 2006, str. 150)*

Tudi tu se kaže pomemben del učenja lastnikov psov. Vsak dan, ki ga človek deli s psom, se srečuje z novimi situacijami, ki privedejo do novega znanja. Na travniku med sprehodom deli mnenje z drugim skrbnikom ali na tečaju v kinološkem društvu ali po njem teče pogovor, debata o neki ožji in podrobnejši kinološki temi. Neizmeren vir znanj so prav lastniki psov sami, običajno tisti z več izkušnjami. Mlajši (po letih ali pa po znanju o psih in ukvarjanju z njimi) imajo tako na različnih kinoloških prireditvah, kot so izpiti, tekme ali razstave, odlično priložnost za »izkoriščanje bogatih virov znanj«.

Mnogi ljubitelji psov so zainteresirani za kinološke prispevke v dnevnem časopisju, revijah, knjigah... Ob tem nezavedno poteka učenje in izobraževanje, ob čemer pasji skrbnik pridobiva vedno nova in nova znanja, ki mu omogočajo uspešnejše sobivanje s psom. Prav tako z ogledom televizijske oddaje ali poslušanjem radijske oddaje posameznik pridobiva nove informacije, ki se sčasoma povezujejo v širšo celoto.

5. TEČAJI ŠOLANJA PSOV

Tako v Sloveniji kot drugod po svetu postaja vse bolj jasno dejstvo, da šolanje ni pomembno le za delovne pse, temveč tudi za pse družabnike, torej pse, katerih naloga je spremljati vodnika na njegovih vsakodnevnih poteh. Da bodo svojo nalogo lahko uspešno opravljali, potrebujejo šolanje, ki pa jim ga lastnik ne more zagotoviti brez znanja. Torej je najprej lastnik tisti, ki potrebuje »šolanje«.

Tečaji šolanja psov ali pasje šole predstavljajo temeljno obliko izobraževanja lastnikov psov. Pri izrazu »pasja šola« mnogi pozabljajo, drugi pa se tega sploh ne zavedajo, da pasja šola ne pomeni šola za psa, pač pa šola za lastnika, skrbnika ali vodnika² psa.

Za uspešno delovanje terja organizacija in izvedba tečajev vrsto priprav in aktivnosti, ki obsegajo različno dokumentacijo, pripravo programov in učnih ur ter primerno usposobljen kader – inštruktorje, ki so s svojim znanjem pripravljene pomagati lastnikom psov pri pridobivanju znanja in spretnosti, pomembnih za šolanje psa.

5.1. DOKUMENTACIJA

Vodenje tečaja zahteva vrsto priprav pred začetkom tečaja. Pripraviti je potrebno obvestila in vabila na tečaj. Spisati in poslati je potrebno prijavnice. (*Šterman, 1992*)

Med tečajem je potrebno voditi seznam udeležencev³ z vsemi podatki o tečajniku in njegovem psu ter evidenco prisotnosti na tečaju. Evidenca prisotnosti je dober pokazatelj tečajnikovega interesa in vztrajnosti, hkrati pa kaže tudi na uspešnost vodje tečaja. Če več tečajnikov vse redkeje prihaja na tečaj in za to (predhodno) ne navedejo razloga, naj bi se vodja tečaja zamislil o načinu in vsebini svojega dela. Z dobrimi odnosi med inštruktorjem in tečajniki namreč dosežemo med drugim tudi to, da je obisk tečajev reden, o morebitnih objektivnih vzrokih za odsotnost pa tečajnik (predhodno) obvesti vodjo tečaja. (*prav tam*)

² Izraz »vodnik psa« se uporablja predvsem pri šolanju psa za osebo, ki psa vodi, tudi če ta oseba ni lastnik psa.

³ Seznam vodi vsak inštruktor za svojo skupino, prav tako pa seznam vodi tudi matično društvo v knjigi šolanja, ki so ji vsako leto priložene analize dela in doseženi rezultati šolanja.

Pred vsako učno uro se pripravi dnevni program dela, na osnovi programa šolanja in na podlagi zapisa v dnevniku predhodne učne ure. Po vsaki učni uri inštruktor v dnevnik zapiše opazanja o delu vodnika in psa ter razmišljanja o prihodnjem delu. Dnevnik služi tudi kot opomnik pri opravljanju analize uspešnosti ob koncu šolanja ter za prilagajanje prihodnjega dela. (*prav tam*)

5.2. METODE DELA

Pred začetkom tečaja je potrebno prihodnje tečajnike seznaniti z načinom, programom in cilji šolanja. Predstaviti jim je potrebno tudi opremo, ki jo bodo pri šolanju svojih psov potrebovali, in na prvi učni uri tudi preveriti, ali imajo vse potrebno za začetek šolanja.

Vodja tečaja mora skozi celotno obdobje tečaja svoje delo prilagajati značaju, temperamentu in napredovanju posameznih psov in njihovih vodnikov. (*Šterman, 1992*)

Zidar (1992b) navaja naslednje metode, ki se uporabljajo v tečajih pasjih šol:

- metoda razlaganja,
- metoda poveljevanja,
- predavanje s prikazom vaje,
- preverjanje in nadzor.

Z razlago vodnika v tečaju seznanimo z učno snovjo ter mu predstavimo bistvo, namen in način učenja psa ter izvedbo vaje. Poudariti je potrebno bistvo in temelj vaje. Razlaga mora biti jasna, enostavna, kratka, vendar vsebinsko bogata in zanimiva ter prepričljiva. Vnaprej je potrebno opozoriti na napake, ki jih pogosto delajo vodniki v tečajih. Sicer pa razlaga poteka tako, da »najprej razložimo celotno vajo v glavnih orisih, vsak del podrobno in jasno prikažemo oz. razložimo način, po katerem bodo tečajniki svoje pse učili«. (*Zidar, 1992b, str. 87*) Pri tem se je seveda potrebno zavedati, da se različni psi različno odzivajo na različne metode, zato nas ne sme presenetiti, če bo potrebno kateremu od tečajnikov omogočiti in mu prikazati oz. svetovati delo po drugačni metodi.

Pri poveljevanju govori Zidar o dveh vrstah. O poveljih vodje tečaja tečajnikom in o poveljih tečajnikov svojim psom. Ker pa so metode šolanja psov v zadnjih letih doživele korenite spremembe, se o poveljih vodje tečaja tečajnikom ne govori več⁴.

Predavanje s prikazom vaje se vselej povezuje z razlago. Vsako posamezno vajo mora vodja tečaja po razlagi in pred začetkom dela tečajnikov tudi prikazati, če je le mogoče s svojim psom. Prikaz naj bi vedno potekal v dveh delih. Najprej se vajo prikaže v celoti (s tem tečajnikom predstavimo cilj, h kateremu z učenjem vaje stremimo), temu pa sledi prikaz učenja vaje, torej način, kako naj učijo svoje pse .

Po Zidarju (1992b, str. 90, 91) so vsestransko nadzorovanje, dosledno popravljanje napak in odpravljanje pomanjkljivosti najpomembnejši dejavniki, ki vplivajo na uspeh tečaja. Govori o dveh oblikah nadzora. O lastnem nadzoru vodnika in o nadzoru vodje tečaja. Pogoj za uspešno opravljanje prve oblike nadzora je poznavanje bistva in strukture vaje ter kritično opazovanje procesa izvedbe v vseh podrobnostih in stopnjah. (*prav tam*)

Gerbec (1992, str. 69–72) govori o aktivno-analitični metodi, katere glavna načela so:

- sprejeti in poznati vsakega tečajnika,
- razdeliti učno snov in poučevati samo po eno novo stvar, prehajajoč od preprostega k bolj zapletenemu,
- prehod k težji stopnji šele po dobro obvladani prvi stopnji,
- pomembna je kakovost dela, ne pa čas učenja,
- pravilna je razporeditev tečajnikov okoli inštruktorja,
- razlage naj bodo kratke,
- skrb za pravilne delovne navade,
- možnost samonadzora tečajnikov in spoznavanje lastnega napredka,
- popravljanje napak in slabih gibov,
- vzbujanje in vzdrževanje zanimanja pri tečajnikih,
- menjavanje vaj in odmori,
- najprej teoretično obvladanje, potem praktično delo,
- razvijanje čuta za skupinsko delo in

⁴ V preteklosti (ponekod tudi še danes) je delo v tečaju potekalo v obliki vodenja vrste. Udeleženci tečajev so vaje opravljali hkrati, v vrsti, pri čemer je inštruktor dajal navodila – povelja, tečajniki pa so poveljevali psom. Večina izvajalcev tečajev šolanja psov je s spremembo metod šolanja opustila takšno tehniko vodenja tečajev, pri čemer je odpadla tudi metoda poveljevanja vodje tečaja svojim tečajnikom.

- poudarjanje družbene vrednosti strokovnega šolanja psov.

Metoda je aktivna, ker morajo udeleženci aktivno sodelovati pri sprejemanju novega znanja, se do njega dokopati z lastnim mišljenjem in osebnim naporom; in analitična, ker je učna snov sistematično razporejena po težavnostih stopnjah. (*prav tam*)

5.3. INŠTRUKTORSKI KADER

Za izobraževanje kinoloških inštruktorjev skrbi Komisija za izobraževanje in izpite pri Kinološki zvezi Slovenije, ki v ta namen pripravlja in izvaja enotne programe izobraževanja in organizira izobraževalne seminarje ter preverjanje znanja kandidatov za podelitev določenega kinološkega naziva.

»Inštruktor mora poznati in obvladati:

- splošno kinologijo,
- anatomijo psa,
- psihologijo psa,
- splošno psihologijo in
- metodiko vodenja tečajev.« (*Zidar, 1992b, str. 91*)

Prav tako je izjemnega pomena, da vodja tečaja vaje, ki jih uči, sam popolnoma obvlada. Le tako bo namreč sposoben snov podati razumljivo in ne dvoumno.

5.3.1. Lastnosti inštruktorjev

Šterman (1992) govori o osebnosti vodje šolanja, ki mora biti zaradi izredne heterogenosti skupine tečajnikov (tako po starosti kot po značaju) potrpežljiva oseba, ki nudi tečajnikom in njihovim psom veliko razumevanja. Poleg kinološke razgledanosti mora biti inštruktor sočuten do svojih tečajnikov. Neredko mora prisluhniti osebnim zgodbam lastnikov psov in članov njihovih družin. Ravno v razlagah o vsakodnevnem življenju in navadah neke družine namreč najpogosteje najdemo odgovore na vprašanja o vedenju in navadah psa, ki živi z njimi. Prav tako lahko poglobljeni pogovori in zanimanja vodje tečaja za bivalne pogoje psa doma in odnos preostalih članov družine do psa precej zbližajo vodjo tečaja s tečajnikom. Predvsem pa

spoznanja, ki jih prinašajo takšni pogovori, omogočajo boljše možnosti za uspešno delo, za uspešno dajanje nasvetov in prilagajanje dela posameznemu tečajniku in njegovemu psu.

Kot zaželene lastnosti vodje tečaja navaja Gerbec (1992) naslednje:

- strokovnost in smisel za delo z ljudmi,
- podjetnost in sposobnost organiziranja,
- samoiniciativnost in iznajdljivost,
- samostojnost in osebnostna zrelost,
- realno-stvarna naravnost,
- moralnost in odgovornost,
- odločnost in razsodnost,
- vživljanje v sočloveka.

5.3.2. Odnos inštruktor – udeleženec tečaja

Veliko pozornost mora inštruktor posvetiti odnosu do tečajnika in tudi do njegovega psa. Ker večina tečajnikov do svojega psa čuti veliko ljubezen, lahko neprimerna kritika psa privede do konflikta v odnosu med tečajnikom in inštruktorjem. (*Šterman, 1992*) Spremenjena vloga psa je skladna s spremenjenim pogledom človeka na psa. Vse več ljudi svoje pse dojema kot družinske člane, zato je pomembno, da inštruktor ta odnos upošteva in svoja dejanja temu prilagodi (npr. da si zapomni ime psa in ga z imenom tudi naslavlja, ko govori o njem), ne škodi pa tudi kompliment psu in njegovemu lastniku. (*Wilde, 2006*)

Med šolanjem tečajnik pogosto naleti na konflikt s svojim psom. Šterman (1992) tu govori o »kriznih obdobjih vodnika in psa«, ki pa jih mora inštruktor razrešiti tako, da tečajniku razloži razlog, ki je najverjetneje privedel do konflikta. Neredko namreč vodnik pripiše odgovornost za konflikt svojemu psu in ga označi kot manj sposobnega za učenje, kar pa ima lahko za nadaljnje šolanje izrazite negativne posledice.

Inštruktor naj bo pripravljen odgovoriti na vsakovrstna vprašanja, ki jih vodniki zastavljajo, četudi so kinološko širše narave in se ne navezujejo neposredno na vajo, ki se uči v tečaju. Če inštruktor odgovora ne pozna ali pa ga ne pozna dovolj, da bi na vprašanje lahko takoj odgovoril, se je dolžan pozanimati pri kolegih ali pa odgovor najti v literaturi.

6. ŠTUDIJA PRIMERA: TEČAJI V KINOLOŠKEM DRUŠTVU LJUBLJANA

6.1. OPIS PRIMERA – KINOLOŠKO DRUŠTVO LJUBLJANA

6.1.1. Zgodovina in razvoj društva

Kinološko društvo Ljubljana je naslednik prvega v Sloveniji ustanovljenega kinološkega društva – Kluba ljubiteljev športnih psov. Ustanovni občni zbor Kluba ljubiteljev športnih psov je bil 9. novembra 1922 v tedanjem ljubljanskem hotelu Štrukelj. Prvi redni občni zbor kluba je bil 15. februarja 1923. Klub, ki je tedaj štel 120 članov najrazličnejših poklicev, od trgovcev, veleposestnikov do arhitektov, zdravnikov in živinozdravnikov, se je včlanil v Slovensko lovsko društvo, Klub ljubiteljev ptičarjev in avstrijsko kinološko zvezo. Klubski časopis Športni pes je začel izhajati maja 1923, le nekaj mesecev po ustanovitvi kluba, ki si je za prednostno nalogo zadal ohranitev edine domače pasme prvovrstnega psa čuvaja, kraškega ovčarja.

Marca 1926 je bil v Ljubljani prvi občni zbor Jugoslovanske kinološke zveze, ki je povezala vsa kinološka društva v državi. Klub ljubiteljev športnih psov je uspešno deloval in se leta 1938 preimenoval v Jugoslovanski klub ljubiteljev športnih psov, sedež kluba pa je ostal v Ljubljani.

Prvi organizirani tečaj za šolanje vodnikov in njihovih psov po drugi svetovni vojni – med vojno je dejavnost društva zamrla – je v društvu potekla spomladi 1952, vodil pa ga je Janez Klemenčič. Leta 1956 so člani društva že tekmovali na ekipnih tekmovanjih in tekmovanjih za posameznike tudi v tujih državah. Tečaji so bili najprej ob Večni poti pod Rožnikom, leta 1957 pa je društvo dobilo vadišče na Brdu. Teodor Drenig, eden prvih članov, ki je med vojno uspel ohraniti društveni arhiv, je skupaj z Janezom Hojanom, ki je prav tako veteran društva, kupil za društvo zemljišče, na katerem Kinološko društvo Ljubljana domuje še danes. Leta 1958 je bila s prostovoljnim delom že postavljena hišica za hrambo pripomočkov, v devetdesetih letih pa je bil dokončan sodoben društveni objekt.

V društvu so šolali tudi pse za čuvanje objektov, pse sledarje za iskanje diverzantov, pse za iskanje v snežnih plazovih in ruševinah ter tudi pse spremljevalce. V programu društvenih dejavnosti je bilo tudi urjenje skupine za propagandne nastope. V društvu se je usposobilo več deset kinoloških sodnikov, inštruktorjev za šolanje službenih, lavinskih in reševalnih psov, tekmovalci Kinološkega društva Ljubljana pa so sodili v sam vrh in so bili stalni člani jugoslovanske reprezentance na evropskih prvenstvih.

Vseh navedenih programov usposabljanja društvo ne organizira več, ker je razvoj kinologije prinesel tudi nove oblike učenja psov. Tako so leta 1980 v Kinološkem društvu Ljubljana prvi v državi začeli vzgajati mlade pse. Program so poimenovali mala šola ali šola za mlade pse. Pse so začeli učiti oziroma vzgajati s pozitivnimi metodami: fizično prisilo so nadomestili s prijetnimi vplivanji in pogojevanji ob primerno oblikovani igri s psom.

Kinološko društvo Ljubljana je v svoji bogati zgodovini večkrat spremenilo ime, a svojih osnovnih ciljev nikoli – društvo je povezovalo in še vedno povezuje ljudi različnih starosti in najrazličnejših poklicev, ki v psu vidijo človekovega prijatelja.

(http://www.kin-drustvo-lj.si/default.asp?mID=Menu1&pID=Menu1_02)

6.1.2. Namen in dejavnosti društva

»Kinološko društvo Ljubljana je strokovna in športna organizacija, v kateri se prostovoljno združujejo občani z namenom, da organizirajo in strokovno opravljajo kinološke dejavnosti.«
(Statut KD Ljubljana, 1. člen)

»Društvo z združevanjem članov širi in uresničuje kinološko kulturo in uresničuje kinološko dejavnost in politiko.« *(Statut KD Ljubljana, 10. člen)*

11. člen statuta govori o sledečih nalogah društva:

- spodbujanje razvoja kinologije kot strokovne discipline, ki temelji na dosežkih sodobne kinološke in ekološke znanosti;
- vzpodbujanje strokovnega izpopolnjevanja članov društva;
- skrb za čistopasemsko vzrejo psov in vzrejno politiko pri članih;
- vzgoja in šolanje psov za potrebe članov, na prošnjo pa tudi za nečlane, in sicer šolanje za športne dejavnosti, spremljanje, reševanje, pomoč invalidom, slepim ali drugače prizadetim osebam;
- opravljanje drugih nalog, ki so neposredno povezane s temeljnimi nalogami društva.

Svoj namen in dejavnost pa društvo uresničuje tako, da:

- prireja strokovna posvetovanja, predavanja, okrogle mize in razgovore o aktualnih problemih s področja kinologije;
- skrbi za vzgojo strokovnega kadra;
- organizira mednarodna, državna in druga tekmovanja;

- organizira tečaje in izpite za šolanje psov in izpite šolanih psov za svoje člane;
- organizira kinološke prireditve (ocenjevanja zunanosti, vzrejne preglede, razstave ipd.);
- opravlja strokovno delo pri vzreji in vzrejni politiki za potrebe svojih članov;
- širi in propagira kinologijo v sredstvih javnega obveščanja;
- izdaja strokovne publikacije;
- daje pobude in predloge za obravnavo in reševanje strokovnih vprašanj;
- ustvarja materialne pogoje za razvoj kinološke dejavnosti;
- skrbi za premoženje, objekte v upravljanju, vzdrževanje naprav in opreme, rekvizitov in drugo lastnino društva. (*Statut KD Ljubljana, 11. člen*)

6.1.3. Tečaji v Kinološkem društvu Ljubljana – pomlad 2007

V spomladanskem roku so po razpisu potekale različne stopnje in oblike tečajev, ki jih na kratko opisujem v tem poglavju. Prve štiri oblike tečajev so na tem mestu opisane okvirno, saj se podrobneje z njimi ukvarjam v preostalih poglavjih. Druge oblike tečajev so na višji ravni in so večinoma namenjene vodnikom in psom, ki so že opravili osnovno stopnjo šolanja in zato se pri njih predvideva, da so že dosegli osnovno stopnjo znanja vodnika in izšolanosti psa.

➤ Vzgoja mladega psa

Tečaj vzgoje mladega psa je namenjen psom od 3. do 5. meseca starosti, lastnikom pa ponuja osnovno znanje za ravnanje s psom v različnih okoljih in znanje za učenje psa osnov za bivanje v urbanem, mestnem okolju.

➤ Mala šola

Tečaj je namenjen vodnikom in psom od 5 mesecev do enega leta starosti. Namen male šole je socializacija psa oziroma navajanje psa na različne dražljaje iz okolja, lastnike pa navaja k razumevanju psa in samostojnemu delu s psom.

➤ Osnovna šola

Tečaj osnovne šole je namenjen vodnikom in psom po dopolnjenem prvem letu starosti oziroma po končani mali šoli. Pripravlja za izpit B-Bh⁵, ki je sestavljen iz vaj poslušnosti

⁵ Opravljanje izpitov ni obvezno.

na vadišču, šolanja psa za življenje v urbanem okolju in splošnega teoretičnega znanja vodnika.

➤ Problematični psi

Letos je bil prvič uveden program, namenjen lastnikom problematičnih psov⁶, ki so se ga udeležili štirje vodniki s psi. Namen tečaja je bil pri psih doseči takšno vedenje, da bodo vodniki z njimi lahko opravili normalen sprehod brez strahu pred različnimi neprijetnostmi.

➤ Višje stopnje šolanja

Tečaj višje stopnje šolanja je namenjen vodnikom in psom, starejšim od 15 mesecev in opravljenim izpitom B-BH. Zaželeno je, da ima pes rodovnik in da je službene pasme (prim. nemški ovčar, belgijski ovčar, rottweiler ipd.). Od vodnika se pričakujejo dobre motorične in psihofizične sposobnosti, seveda pa je tudi tu že zahtevana določeno poznavanje pasjega sveta, ki omogoča učinkovitejše in uspešnejše šolanje.

Program vsebuje sledenje, poslušnost in obrambo, težavnostna stopnja pa je odvisna od stopnje izpita, na katerega se vodnik in pes pripravljata. Izpiti in tekmovanja so razvrščeni v tri težavnostne stopnje.

Cilj te kinološke discipline je priprava na izpite, ki jih morajo za pridobitev vzrejnega dovoljenja opraviti določene službene pasme psov, priprava in usposabljanje za tekmovanja po programih IPO in boljše sožitje med vodnikom in psom ter boljše vodnikovo razumevanje pasjega sveta.

➤ Rally obedience

Rally obedience je novejša kinološka disciplina (KZS jo je priznal 1. januarja 2007), namenjena vodnikom in psom vseh pasem in velikosti. Na progi, ki jo vnaprej pripravi sodnik (na izpitih in tekmah), vodniki in psi opravljajo različne vaje. Zaenkrat vodiki s psi lahko tekmujejo in opravljajo izpite po štirih stopnjah (RO-I, RO-II, RO-III in RO-IV), menda pa se nam v prihodnosti obeta še peta stopnja. Vsaka stopnja je nadgradnja prejšnje, saj morata vodnik in pes obvladati vse vaje nižjih stopenj in nove vaje vsake stopnje.

⁶ V tokratnem tečaju so bili to samci, ki so kazali agresivno vedenje do drugih psov do tolikšne mere, da je njihovo vedenje onemogočalo običajen sprehod z lastnikom.

Ta disciplina je dober doprinos k splošnemu razumevanju pasjega življenja, saj je RO že v prvi sezoni doživel velik razcvet. Mnogo vodnikov, ki doslej niso našli kinološke discipline, ki bi jim ustrezala, se je letos našlo v rally obedienceu. Morda razlog tiči v prepričanju, da ta disciplina ne zahteva tolikšnega »vložka« kot usposabljanje reševalnega para, kar sicer drži; morda v dejstvu, da vaje rally obediencea lažje vadimo s psom tudi zunaj društvenega poligona, saj razen redkih vaj ne potrebujemo posebnih pripomočkov.

Kakorkoli, ne glede na disciplino vsako šolanje psa in vsak trenutek pozornosti, ki ga namenimo našemu psu, doprinese k sožitju v skupnem življenju psa in njegovega vodnika in posledično pozitivno vpliva na okolje, splošno mnenje in odnos do psov.

➤ Agility

V tečaju se vodnik in njegov pes učita različnih spretnosti ob premagovanju ovir in drugih veččin, ki jih mora pes obvladati do konca tečaja. V tečaju se urita v hitrosti in natančnosti psa pri premagovanju ovir na postavljeni progi. Disciplina poteka sprva kot začetni tečaj, po pozitivno opravljeni tekmi pa se vodnik s svojim psom udeležuje nadaljevalnega tečaja.

➤ Reševalni psi

Člani enote reševalnih psov šolamo pse za iskanje pogrešanih tako v gozdovih kot v ruševinah, v zimskem času pa vadbo obogatimo še z iskanjem v snežnih plazovih. Šolanje poteka v sklopu društvenega dela dvakrat tedensko; enkrat tedensko poslušnost in ovire in enkrat tedensko treningi iskanja. Ker pa takšno delo s psom zahteva precej več tako od psa kot od vodnika, se od vodnika pričakuje vsakodnevno samostojno delo s psom.

Vsak vodnik mora v začetku opraviti 7 vodniških izpitov, katerih vsebina izhaja iz narave in zahtev dela, za katerega šolajo svoje pse in sebe. Teme vodniških izpitov so naslednje: poznavanje nevarnosti v ruševinah, poznavanje nevarnosti v gorah, prva medicinska pomoč, prva veterinarska pomoč, poznavanje in uporaba vrvne tehnike, orientacija in uporaba radijskih zvez ZA-RE.

6.2. PRIKAZ PODATKOV IN INTERPRETACIJA

6.2.1. Kdo so udeleženci tečajev?

Podatki o strukturi udeležencev so bili zbrani s pomočjo analize anket in prijavnice, ki so jih udeleženci izpolnili ob vpisu v tečaj. V analizo je vključenih 72 udeležencev, ki so pomladi leta 2007 obiskovali tečaj vzgoje mladega psa, male šole, osnovne šole in tečaj za problematične pse.

6.2.1.1. Spol

Pogled v strukturo spola pokaže, da se za udeležbo v tečajih odločajo predvsem ženske, saj je bilo v spomladanskem roku kar 68 odstotkov vseh udeležencev ženskega spola in le 32 odstotkov moških.

Prav ta podatek spodbudi k razmišljanju! Odgovor bi lahko iskali po mnogo poteh.

Morda lahko podatek povežemo s prepričanjem, da smo ženske tiste, ki v nasprotju z moškimi (ki tudi ob nakupu novega aparata redkeje preberejo navodila in delujejo po motu »bom sam«) lažje in hitreje vprašamo za pomoč, ne da bi se pri tem počutile ponižane, in bi morda tudi v danem primeru hitreje poiskale pomoč pri učenju psa v institucijah, ki takšno »pomoč« organizirajo.

Spet druga smer razmišljanja nas popelje po poti ugotavljanja, da moški vzamejo vzgojo »bolj v svoje roke«, so pri vzgajanju psa manj popustljivi in vztrajnejši v svojih pristopih. Posledično dosegajo hitrejše in boljše rezultate, zato ne čutijo potrebe po iskanju pomoči v okolju.

Če smo v začetnih poglavjih ugotavljali, da je danes vse več psov prevzelo vlogo družabnika, bi lahko pomislili, da takšno družbo išče več žensk kot moških.

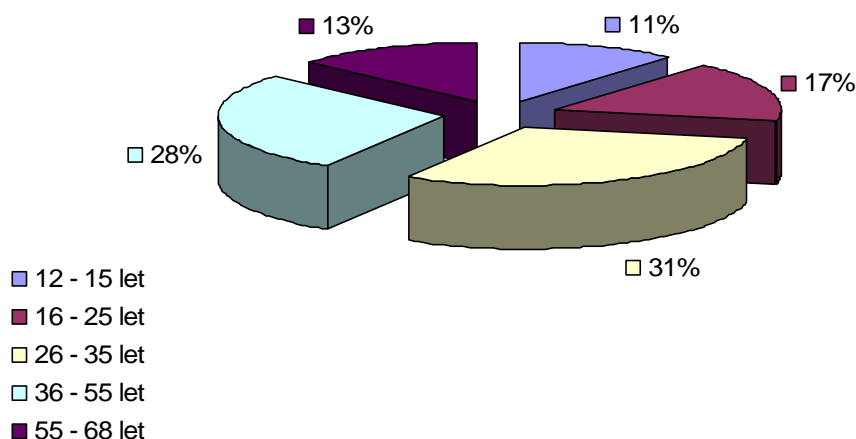
Morda pa je lahko razlaga za tako različno razmerje med moškim in ženskim spolom v tečaju sila preprosta. Če še vedno živimo v družbi, v kateri je skrb za dom in otroke prepuščena pretežno ženskemu spolu, posledično tudi pes, ki se pridruži družini, sčasoma pade pod njeno okrilje. Otroci se psa, ki iz malega razigranega kosmatinca zraste v čisto pravo odraslo bitje, naveličajo. Pogosto so otroci še premajhni, da bi lahko prevzeli skrb za psa v pravem pomenu

besede. Tako to vlogo prevzame mati. Psa hrani, skrbi za njegovo zdravje in dobro počutje, ga vodi na sprehode in skrbi za njegovo vzgojo.

6.2.1.2. Starost

Tečaje je v spomladanskem roku obiskovalo 11 odstotkov otrok med 12. in 15. letom, 17 odstotkov udeležencev med 16. in 25. letom, 31 odstotkov udeležencev starostne skupine 26 do 35 let, 28 odstotkov jih sodi v skupino 36 do 55 let in 13 odstotkov med 55. in 68. letom starosti.

Graf št. 1: Starostne skupine udeležencev tečajev v KD Ljubljana (pomlad 2007)

Ne moremo torej trditi, da je katera od starostnih skupin izraziteje zastopana v tečajih, lahko pa trdimo, da se ljudje odločajo za nakup psa in za njegovo šolanje v vseh življenjskih obdobjih.

Če bi učenje in izobraževanje vodnikov v tečajih želeli opredeliti kot izobraževanje odraslih in ob tem mejo odraslosti postaviti z andragoško definicijo, da je odrasla tista oseba, ki je končala redno šolanje, oziroma tista, kateri šolanje in izobraževanje ni več primarna dejavnost, bi tak poskus nedvomno spodletel. Tečaje namreč obiskujejo tudi otroci (*glej graf št. 1*). Večinoma je kot minimalna starost tečajnikov določena meja 12 let; ob podpisu staršev, da soglašajo s tem, da njihov otrok obiskuje tečaj pasje šole. Kljub temu je prisotnost staršev

na tečaju močno zaželena, zlasti na prvih urah tečaja, ko je potrebno ugotoviti, ali je otrok dovolj zrel, da bo lahko obvladal svojega psa.

Lahko pa govorimo o izobraževanju odraslih, če si za odraslost postavimo novo definicijo, seveda le za takšno izobraževanje. O odraslem lastniku bi lahko govorili takrat, ko je ta sposoben in pripravljen sprejeti polno odgovornost za svojega psa in vsa njegova dejanja ter je pripravljen na spoznavanje in razumevanje vseh vidikov, potrebnih za zagotavljanje nevsiljivega sobivanja psa in človeka.

Ravno to zrelost je pravzaprav nemogoče določiti s starostjo. Oseba naj bi bila za vodenje psa dovolj zrela po 16. letu starosti, nekateri pa potrebno stopnjo zrelosti dosežejo že prej. Oseba lahko pri starosti 13 let svojega psa obvlada bolje kot marsikateri odrasli, zato trdim, da je mejo zrelosti za uspešno obvladovanje psa nemogoče postaviti z leti. Razvije se namreč z zavedanjem, zadostnim znanjem in razumevanjem »pasjega sveta« ter s prevzemanjem odgovornosti, ki bi jo moral prevzeti vsak človek, ki je vstopil v vlogo lastnika psa.

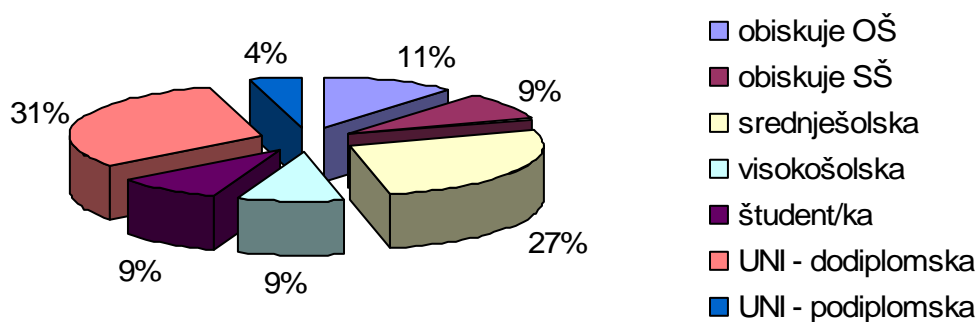
6.2.1.3. Kraj bivanja

Večina udeležencev živi v Ljubljani, nekaj posameznikov pa je iz okolice Ljubljane. Dejstvo je popolnoma razumljivo, saj tečaje pasjega šolanja ponujajo v mnogo društvih, klubih in zasebnih pasjih šolah v vseh slovenskih regijah. V krajih, kjer je ponudbe manj, si lastniki psov običajno izberejo najbližjega ponudnika, kjer pa je konkurenca večja (na primer v Ljubljani), imajo lastniki več možnosti izbiri in običajno izbirajo šolo glede na metode in pristope k šolanju psov ter glede na sloves, ki ga ima določen ponudnik.

6.2.1.4. Izobrazba

Večina udeležencev ima VII. (štirje odstotki podiplomski študij) in V. stopnjo izobrazbe, sledijo jim tisti s VI. stopnjo, po 9 odstotkov udeležencev še obiskuje srednjo šolo ali fakulteto, 11 odstotkov pa je osnovnošolcev.

*Graf 2: Izobrazbena struktura udeležencev tečajev KD Ljubljana
(pomlad 2007)*

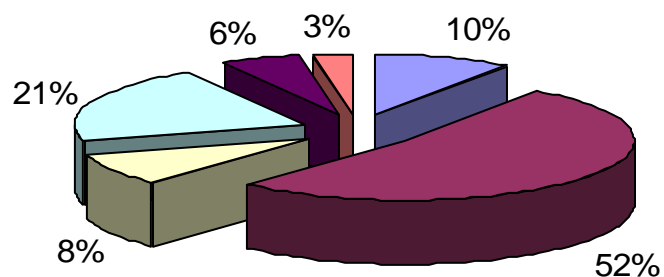

6.2.2. Motivi za udeležbo

Odgovore na vprašanje o motivih za udeležbo sem iskala s pomočjo analize anketnih vprašalnikov, ki so jih udeleženci izpolnili pred začetkom tečaja. V analizo so vključeni odgovori 72 udeležencev.

Odgovori na zastavljeno vprašanje – »Kaj pričakujete od vzgoje in šolanja v našem društvu?« – nam ponudijo naslednje podatke, iz katerih so lepo razvidni tako motivi za odločitev za udeležbo v pasji šoli. Zanimivo je tudi vprašanje, ali se udeleženci zavedajo, da se z vpisom v pasjo šolo pravzaprav pridejo izobraževati sami.

Graf št. 3: Motivi za udeležbo v tečajih KD Ljubljana (pomlad 2007)

- Koristni napotki
- Poslušnost/ubogljivost/socializacijo/vodljivost psa
- Odprava razvad
- Naučiti se vedenja do psa/dela s psom/spoznati potrebe, navade psov/grajenje odnosa
- Zabava in užitek
- Podlaga za nadaljnje šolanje

Kar dobrih 50 odstotkov udeležencev pričakuje »poslušnost, ubogljivost, socializacijo in/ali vodljivost psa. Večina vodij tečajev svoje udeležence na spoznavni uri seznanili z dejstvom, da obisk pasje šole sam po sebi ne pomeni, da bodo čudežno dobili »bolj pridnega psa«. Za to bodo morali storiti praktično vse sami, je pa obisk pasje šole potreben za navajanje psa na delo tudi ob prisotnosti drugih psov, še bolj pa zato, da se vodniki sami naučijo vedenja in vaj, prek katerih bodo lahko uspešno⁷ izšolali svojega psa.

Kljub vsemu je (na moje presenečenje) kar 31 odstotkov udeležencev na vprašanje odgovorilo z odgovorom, da tečaj obiskujejo zato, da se bodo sami naučili primerne vedenja do psa, spoznali potrebe in navade psov ter zgradili s psom odnos, ki jima bo omogočal vsakodnevno sožitje. Od obiska tečaja pričakujejo tudi »koristne napotke za delo in življenje s psom«.

⁷ Izraz uspešno v tem primeru pomeni tolikšno poslušnost, s kakršno je vodnik zadovoljen. Za enega je uspešno izšolan pes tisti, ki se bo na vodnikov klic vrnil k njemu, ga bo počakal pred trgovino, ga mirno in brez zapletov spremljal na njegovih poteh; za drugega pa uspešno izšolan pes pomeni pes s popolno poslušnostjo.

Določen odstotek udeležencev se torej zaveda, da »pasja šola« (v danem primeru) ne pomeni »šole za psa«, pač pa šola za vodnika; torej priložnost, da se vodnik izobrazi o vlogi, ki jo je prevzel, ko se je odločil v svoje življenje pripeljati psa.

Preostali pa so se za tečaj odločili zato, da bi odpravili razvade psov, za zabavo in užitek ter za pridobitev podlage za nadaljnje šolanje.

Kljub 30 odstotkom udeležencev, katerih odgovori kažejo na to, da se zavedajo, da so oni tisti, ki potrebujejo določeno znanje, da bodo lahko svojega psa obvladali v vsakodnevnih situacijah, je še vedno velik delež tistih, ki se v pasjo šolo vključijo iz drugačnih razlogov. Trdim, da pri veliki večini udeležencev lahko govorimo o nezavednem učenju, saj se ne zavedajo, da so v tečaju oni tisti, ki se učijo, njihov pes pa le posredno osvaja želeno vedenje, ki pa je nujno potrebno za bivanje v urbanem okolju. Lastniki so namreč tisti, ki v pasji šoli pridobivajo znanje, sposobnosti in kritičen pogled na vedenje in delo svojih psov. Vsi, ki se s kinologijo intenzivneje ukvarjamo, trdimo, da je za vse napake psa odgovoren lastnik.

6.2.3. Vsebine in cilji posameznih programov

V nadaljevanju si oglejmo, kakšne so vsebine in cilji posameznih stopenj tečajev.

6.2.3.1. Vzgoja mladega psa

V kratkem opisu programa vzgoje mladega psa, ki ga najdemo na spletni strani Kinološkega društva Ljubljana, so predstavljeni naslednji nameni:

»Tečaj vzgoje mladega psa je namenjen vodnikom in psom med 3. in 5. mesecem starosti.

V tečaju so vodniku podane vaje in navodila za delovanje s psom v domačem in tujem okolju. Vodnika se privaja na primerno izražanje, vodenje psa, usmerjanje pozornosti in navezovanje psa nase z besednimi in nebesednimi ukazi. Vodnik v tečaju vzgoje mladega psa pridobi predvsem dobro in ustrezno predhodno znanje, ki je zelo pomembno za nadaljnje šolanje.«
(http://www.kin-drustvo-lj.si/default.asp?mID=Menu2&pID=solanje_splosno)

V tečaju so vodniku podana osnovna znanja kot podlaga za dobro delo s psom. Program je prilagojen pasjim mladičem, za katere je zlasti pomembno, da se srečajo s čim različnejšimi situacijami in dražljaji iz okolja, da se bodo lahko uspešno prilagodili življenju v urbanem

okolju. Hkrati pa je pomembno, da se vodnik zaveda tega obdobja in da z mladičem ravna tako, da bo kasneje z njim čim uspešneje in zadovoljivo deloval in živel.

6.2.3.2. Mala šola

Tečaj male šole je namenjen vodnikom in psom od 5 mesecev do enega leta starosti.

Program vsebuje socializacijo psa (privajanje na najrazličnejše vplive iz neposredne okolice), vzpostavljanje pravilne komunikacije in navezave med vodnikom in psom, učenje osnovnih vaj poslušnosti, kot so »sedi«, »prostor«, prihod k vodniku, hoja ob vodniku brez vlečenja povodca, in usposabljanje in izobraževanje vodnika za razumevanje dela s psom in za samostojno delo. (http://www.kin-drustvo-lj.si/default.asp?mID=Menu2&pID=Menu2_08)

Program kot nadgradnja vzgoje mladega psa je vodnike usposobiti za uspešno obvladanje psov v različnih vsakodnevnih situacijah, ki se pojavljajo v urbanem okolju (srečanje z drugimi ljudmi, kolesarji, avtomobili ipd.), kar se dosega z različnimi vajami poslušnosti in usmerjanja pozornosti na vodnika. Ob koncu tečaja naj bi vodniki in psi obvladali osnovne vaje poslušnosti ter gibanja v urbanem okolju.

6.2.3.3. Osnovna šola

Tečaj osnovne šole je namenjen vodnikom in psom po dopolnjenem prvem letu starosti oziroma po končani mali šoli. Vse vodnike in pse se pripravlja za izpit B-Bh⁸. Program B-Bh je sestavljen iz vaj poslušnosti na vadišču, usposabljanja psa za življenje v urbanem okolju in splošnega teoretičnega znanja vodnika. (http://www.kin-drustvo-lj.si/default.asp?mID=Menu2&pID=Menu2_02)

Tečaj osnovne šole predstavlja temeljni program, osnovno stopnjo, ki naj bi jo opravil vsak lastnik s svojim psom. Cilj programa je pripraviti lastnika in psa za pristop k izpitu B-Bh oz. za izpit za psa spremljevalca. Na izpitu morata vodnik in pes skupaj opraviti dva dela. Prvi del predstavljajo vaje poslušnosti, v drugem delu pa se preverja vedenje psa v urbanem okolju. Tretji del, ki ga opravlja vodnik, pa predstavlja pisni test, kjer mora vodnik poznati različna vprašanja s področja kinologije, anatomije, fiziologije, bolezni psov ter psihologije.

⁸ Opravljanje izpitov ni obvezno.

V tečaju se udeleženci učijo in usposablajo za šolanje psa oziroma za opravljanje prvih dveh delov izpita (učenje vaj poslušnosti in učenje vedenja psa v urbanem okolju), za tretji, teoretični del izpita pa so jim posredovani viri in literatura, ki jo obdelajo samostojno, zunaj tečaja.

6.2.3.4. Tečaj za problematične pse

Namenjen je tečajnikom s problematičnimi, največkrat agresivnimi psi. Ker tak pes potrebuje posebno pozornost, je program, ki predpostavlja majhne skupine ali individualno delo, osredotočen na odpravljanje problematičnih vedenj. (http://www.kin-drustvo-lj.si/default.asp?mID=Menu2&pID=Menu2_07)

Odpravljanje problematičnih vedenj zahteva veliko dela in še več doslednosti in vztrajnosti. Za lastnike takšnih psov je pomembno, da se seznanijo z naravo problema in njegovim izvorom ter z možnostmi in načini odpravljanja neželenega vedenja.

Največji poudarek je na doseganju prevzemanja odgovornosti za svojega psa in vsa njegova dejanja. Vodnika se usposablja za uspešno prešolanje psa, pri čemer so mu ponujena znanja o poteku šolanja, o pomenu igre v šolanju ter o njenem pravilnem poteku. Podano mu je osnovno teoretsko znanje o socializaciji psov ter navodila za socializacijo psov ter pregled različnih oblik, mogočih izvorov in izrazov agresije psov. Nadalje pa možnosti, načini in vaje za odpravljanje agresivnih vedenj pri psu.

6.2.4. Načrtovanje

Za načrtovanje in delo v tečajih je odgovorna komisija za šolanje Kinološkega društva Ljubljana, ki jo sestavljajo inštruktorji in njihovi pomočniki pod vodstvom predsednice Komisije za šolanje. Komisija za šolanje odgovarja in o svojem delu poroča Izvršnemu odboru KD Ljubljana.

Programi v tečajih se oblikujejo glede na cilje, ki so zastavljeni na ravni KZS (tečaj osnovnega šolanja, rally obedience, agility, reševalni psi) ali na društveni ravni (vzgoja mladega psa, mala šola, tečaj za problematične pse).

Pri osnovnem šolanju je cilj vodnika pripraviti na opravljanje izpita B-Bh, katerega vsebino je predpisal KZS. V ta namen se oblikuje tečaj, ki prek opisanih vsebin in metod dela vodi do zastavljenih ciljev.

Tečaje, katerih ciljev ne določa KZS, zastavi komisija za šolanje v društvu. V ta namen sta se letos pred začetkom šolanja oblikovala program zaključnega preizkusa male šole in program vzgoje mladega psa kot interna uradna dokumenta KD Ljubljana. Programa določata vaje, ki se jih vadi v posameznem tečaju, in vključujeta vsebine, opisane zgoraj. Razporeditev vaj v posamezne učne ure oblikuje vsak inštruktor sam.

Tečaj za problematične pse smo letos organizirali prvič, program zanj je sestavila inštruktorica, ki je program prevzela. Kot je poročala, je z zastavljenim programom zadovoljna, saj je ponudil velik napredek pri udeležencih, in mu bo v prihodnje dodala le nekaj manjših sprememb.

Komisija je skozi svoje strokovno delo torej začrtala dobre smernice in metode za šolanje psov. Manj pa je bilo poudarka na delu z ljudmi oziroma na pristopih do vodnikov psov. Kljub vsemu je zanimivo, da je odnos med inštruktorji in udeleženci tečajev na visoki ravni: med njimi se ustvarjajo prijateljske vezi in udeleženci pogosto brez zadržkov pri inštruktorjih iščejo odgovore na vprašanja, ki se jim porajajo ob bivanju s psom in pri šolanju.

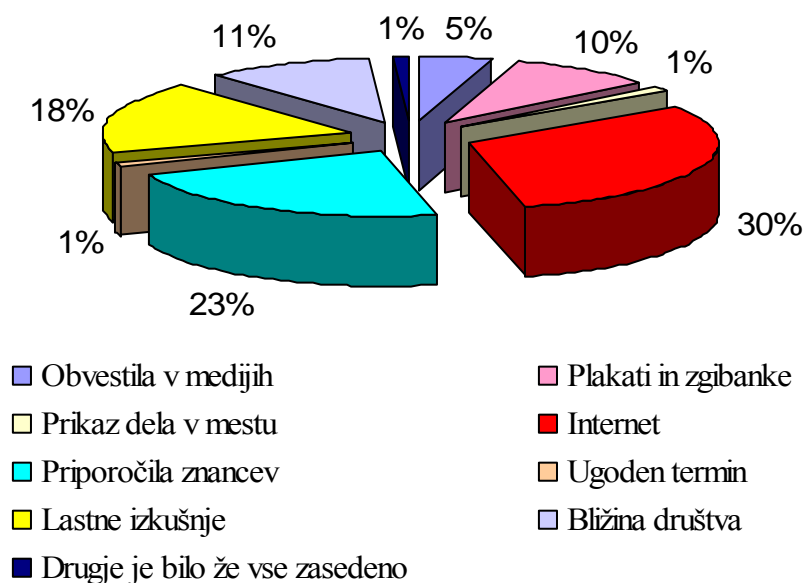
6.2.5. Pridobivanje udeležencev – marketing

Pomembno vlogo v kakršnikoli dejavnosti ima tudi marketing, promoviranje ponudbe. V ta namen smo člani, inštruktorji in vodje tečajev v KD Ljubljana pripravili kar nekaj materiala in aktivnosti. Februarja (mesec dni pred pričetkom tečajev) smo ob dveh različnih terminih, enkrat v Tivoliju, drugič pa v mestnem jedru, pripravili predstavitev šolanja, kjer smo prikazali nekatere vaje poslušnosti in trike, ki jih znajo nekateri psi. Mimoidočim smo delili letake z glavnimi informacijami o društvu in tečajih, ki jih organizira društvo.

Natisnili smo tudi plakate in jih obesili po vseh ljubljanskih veterinarskih ambulantah ter drugod na vidnih mestih. Prav tako so bile izkoriščene tudi neskončne možnosti, ki jih danes ponuja sodobna tehnologija – internet. O tečajih se je obveščalo na forumih s pretežno kinološko vsebino, tako imenovanih »pasjih forumih«, kot so www.pesjaanar.si, www.mojpes.net, www.mojpes.com ter seveda na društveni spletni strani.

Za ugotavljanje razlogov vodnikov, ki so se udeležili tečaja v našem društvu, pa smo vključili v anketo tudi vprašanje: »Zakaj ste se odločili za šolanje v našem društvu?« Odgovori nam dajo spodnjo sliko. (glej graf št. 4)

Graf št. 4: Katere informacije so bile ključne, da ste se odločili za šolanje v našem društvu?

Največji vpliv na odločitev o izbiri društva je imel internet (30 odstotkov odgovorov), torej obveščanje o organizaciji in začetkih tečajev prek spletnih strani in forumov, kjer se pogosto razvijajo tudi debate o zadovoljnosti uporabnikov ponudbe ter o njihovi (ne)zadovoljnosti z delom v posameznih društvih.

Prav tako ima še vedno izjemen vpliv na izbiro društva priporočilo znancev, kar je kot razlog navedlo kar 23 odstotkov tečajnikov. Lahko bi trdili, da je ta odstotek v resnici večji oziroma da bi sodil v skupno kategorijo z internetom, saj pri branju forumov vidimo, da se o posameznih društvih razvijajo obširne debate, v katerih lahko vsak najde razlog za odločitev o izbiri društva ali pasje šole, ki si jo bo izbral za svojo. Gotovo pa velja spomniti, da dober glas seže v deveto vas.

18 odstotkov anketirancev pa kot razlog za tokratni obisk tečaja v Kinološkem društvu Ljubljana navaja lastne izkušnje. To so tečajniki, ki so s psom že obiskovali nižjo stopnjo tečaja in šolanje nadaljujejo, ali pa tečajniki, ki so že v preteklosti obiskovali tečaj pasje šole

in jim je društvo ostalo v dobrem spominu in so se ob nakupu novega psa brez pomisleka vrnili na znani prostor.

Manjši, pa vseeno ne zanemarljiv delež udeležencev smo pridobili s pomočjo obvestil v medijih ter s plakati in zgibankami, ki so jih videli ali pridobili na različnih lokacijah v Ljubljani, še manj pa je takšnih, ki kot razlog navajajo predstavitve v mestih, ugoden termin in lokacijo.

6.2.6. Potek dela v tečajih (metode in načini poučevanja)

Tečaji so se začeli 2. marca 2007 ob 18. uri s srečanjem vseh udeležencev na društvenem poligonu. Po pozdravnem nagovoru predsednice društva je sledila razdelitev v skupine, kjer so se udeleženci spoznali s svojimi inštruktorji, ki so jim po svoji predstavitvi podali osnovne napotke za delo v tečaju: predstavili so namen in cilje šolanja, način in vsebino dela ter jih seznanili z opremo, ki je potrebna za delo.

V prvem mesecu tečajev je vsak inštruktor za svojo skupino pripravil predavanje o osnovah bivanja s psom in krdelnih pravilih, o sistemu šolanja in pomenu igre človeka s psom ter o možnostih nadaljnjega šolanja. Konec marca 2007 pa je društvo za vse tečajnike organiziralo predavanje na temo veterine, pasje prehrane in nege ter o možnostih zavarovanja psov (zdravstveno zavarovanje in zavarovanje odgovornosti).

Maja je društvo organiziralo piknik za vse udeležence tečajev, na katerem so bile predstavljene različne discipline nadaljnjega šolanja (agility, šolanje reševalnih psov, rally obedience in osnovna poslušnost po programu B-Bh) kot možnosti za nadaljnje šolanje v društvu.

Tečaj vzgoje mladega psa je potekal enkrat tedensko, tečaj male šole in osnovne šole pa dvakrat tedensko.

Poučevanje učenja posameznih vaj običajno poteka z metodo razlaganja in demonstracije. Inštruktor na začetku ure razloži posamezno vajo in opiše potek njenega učenja. Nadalje vajo demonstrira s svojim psom, pri čemer najprej izpelje celotno vajo in tako pokaže udeležencem k čemu stremimo, torej kako je videti izdelana vaja. Nato s svojim psom demonstrira potek učenja posamezne vaje. Končani razlagi in demonstraciji sledi »samostojno« delo vodnika s

psom oziroma vadenje spretnosti z učenjem psa. To opazuje inštruktor, ki po potrebi udeležencu ponovno razloži, kako naj nadaljuje delo v pravi smeri. Ker je vsak pes prav tako kot vsak človek individuum, je seveda potrebno tudi metodo učenja vaj prilagoditi njunima značajema in odzivom psa na določene dražljaje. Zato je potrebno, da inštruktor svoje tečajnike (tako pse kot njihove vodnike) čim bolj pozna, saj le tako lahko prilagodi delo vsakemu paru posebej.

Ob koncu učne ure da inštruktor tečajnikom navodila za delo doma; večina pripravi pisna navodila, ki udeležencem služijo kot opomnik. Navodila za delo doma so običajno enaka za vse udeležence, če pa inštruktor oceni, da je to potrebno, posreduje posameznikom tudi individualna navodila.

Kljub vnaprej začrtanemu programu se programi pogosto prilagajajo napredovanju celotne skupine. Če pa je odstopanje v napredovanju posameznega para (vodnik in pes) izrazito, se zanj pripravi prilagojen individualni program. Šolanje sicer nadaljuje v prvotni skupini, vendar s svojim tempom napredovanja in temu prilagojenimi vajami. Prav tako inštruktorji upoštevajo želje, ki jih izrazijo udeleženci. Primer se je pojavil ravno v obravnavanem roku v skupini male šole, kjer je eden izmed udeležencev inštruktorju pojasnil, kakšni so njegovi cilji, kaj bi rad v tečaju pridobil in do kod napredoval. Čeprav je bil njegov cilj na nižji stopnji od cilja, ki je s programom začrtan, je bila njegova želja upoštevana in vodja skupine od njega ni zahtevala nadaljnjega napredovanja pri določeni vaji.

Tečaj osnovne šole se je končal z izpiti B-Bh, ki so potekali v soboto, 16. junija, in v nedeljo, 17. junija 2007, ko so izpit opravili vsi prijavljeni. Čeprav izpita niso opravljali vsi, ki so obiskovali tečaj osnovne šole, 100-odstotna uspešnost kaže na dobro oceno inštruktorjev o pripravljenosti posameznih parov⁹.

Tečaj vzgoje mladega psa in tečaj male šole ne pripravljata udeležencev na opravljanje izpita, saj KZS nima pripravljenih izpitnih programov, ki bi jih lahko opravljali psi, mlajši od 12 mesecev. Nekatera kinološka društva za te stopnje pripravljajo in organizirajo izpite na društveni ravni in s tem udeležencem pripravijo »uraden« konec tečajeve. V KD Ljubljana pa kot sklep teh dveh stopenj organiziramo predstavitev skupine. Zadnja ura tečaja je tako

⁹ Ker izpit ob koncu tečaja ni obvezen, se o prijavi nanj vsak inštruktor individualno posvetuje s svojimi tečajniki in jim o prijavi na izpit svetuje.

namenjena predstavitvi osvojenega znanja, ki se je udeležijo člani komisije za šolanje in predsednica društva, ki vsem udeležencem tečajev podeli pisna priznanja o udeležbi v tečaju.

TEČAJ ZA PROBLEMATIČNE PSE

Zaradi specifičnega namena ločeno opisujem še delo v tečaju za problematične pse, ki je potekalo nekoliko drugače.

Tečaj se je začel z uvodno uro, kjer so se lastniki z inštruktorico pogovorili o problemih, ki jih želijo med tečajem oziroma s pomočjo dela v tečaju odpraviti. V ta namen je vsak udeleženec pojasnil, kako se je problem razvijal, kako poteka njihov vsakdan, kakšni so bivalne razmere njegovega psa in druge vidike, ki so pripomogli k nastanku problema, ki so ga med tečajem želeli odpraviti. Delo je bilo v primerjavi z drugimi tečaji individualizirano, cilj pa je bil omogočiti vodniku »normalen«
sprehod, brez strahu ob morebitnih izrazih agresije psa do ljudi ali do drugih psov.

Kot pomemben element tečaja navaja inštruktorica prevzemanje odgovornosti lastnika za vsa dejanja njegovega psa, kar je med tečajem velikokrat poudarila.

Skupaj ugotavljava, da se delo v tej obliki tečaja precej razlikuje od dela v tečajih osnovnega šolanja, saj je splošna zavzetost vodnikov za sodelovanje in upoštevanje nasvetov inštruktorja precej višja. Razlog za to vidiva v tem, da so motivi udeležencev tečaja za problematične pse drugačni. Tečaja se udeležujejo z bolj izdelanimi cilji. Njihov motiv in cilj je točno opredeljen. Vedo, po kaj so prišli, kar se dobro odraža tudi pri njihovi redni udeležbi in dejavnosti tako v tečaju kot doma.

6.2.7. Evalvacija

Kako torej poteka evalvacija obravnavanih tečajev?

Evalvacija poteka na različne načine in v več fazah. Ocenjujejo udeleženci in izvajalci, ocenjevanje pa poteka med tečaji in ob koncu tečajev.

Udeleženci so v proces evalvacije vključeni prek pogovora z inštruktorjem in s pomočjo anketnih vprašalnikov, ki jih izpolnijo ob koncu tečajev. Ocenjujejo vse dele tečaja, tako uvodno srečanje kot praktični potek tečaja. *(glej prilogo B)*

Sprotna, formativna evalvacija poteka enkrat mesečno na sestankih Komisije za šolanje KD Ljubljana, kjer vsak inštruktor poroča o poteku dela v tečajih in o številu udeležencev, ki tečaj obiskujejo: koliko jih obiskuje redno, koliko neredno, in če so mu poznani, navede razloge morebitne neredne udeležbe posameznih tečajnikov ali osipa. Podrobneje se obdelujejo težave, ki se pri delu pojavljajo; težave s psom ali z njegovih lastnikom. Na sestankih se inštruktorji tako med seboj posvetujejo o mogočih rešitvah obravnavanih primerov.

Po koncu tečajev opravi Komisija za šolanje sumativno evalvacijo, pri čemer se opravi analiza anketnih vprašalnikov, ki so jih izpolnili udeleženci, komentarjev, ki so jih posamezni inštruktorji pridobili prek pogovora z udeleženci, in analiza dela v posameznih tečajih. Na podlagi teh dveh analiz se pripravi nove predloge, ki se jih vključi v pripravo za programe in izvedbo nadaljnjih tečajev.

6.2.8. Kdo so inštruktorji?

Leta 2007 je v času spomladanskih tečajev skupine v Kinološkem društvu Ljubljana vodilo 10 inštruktorjev ali vodij skupin, od tega 9 žensk in en moški. Vsi spadajo v starostno skupino od 20 do 35 let. Prav tako vsi v društvu aktivno sodelujejo tudi s svojimi psi: štirje so člani enote reševalnih psov, dve tekmovalki v agilityju, trije šolajo svoje pse po višjih stopnjah šolanja, ena pa se ukvarja z razstavljanjem psov. Vsi so člani Komisije za šolanje pri KD Ljubljana.

Šest inštruktorjev ima opravljen izpit vodje osnovnega tečaja pri KZS, ena oseba izpit inštruktorja reševalnih psov. Trije so si v preteklosti nabirali izkušnje pri delu v tečajih kot pomočniki inštruktorjev in samostojno prevzeli tečaje prvič v obravnavanem časovnem obdobju, seminarje za inštruktorje in izpit pri KZS pa bodo opravljali v naslednjem roku (januar 2008).

Usposabljanje in izobraževanje znotraj društva

Za svoje inštruktorje je v letu 2007 Komisija za šolanje KD Ljubljana organizirala izobraževalna srečanja v zimskih mesecih, pred začetkom tečajev. V treh terminih so bile organizirane predstavitve dela reševalnih psov, agilityja in klasike¹⁰. Predavali so člani Komisije za šolanje – inštruktorji, ki se s svojimi psi udeležujejo v posamezni disciplini.

¹⁰ Višja stopnja šolanja psov, pri čemer se pes in vodnik usposabljata za delo na sledi, v obrambi in vajah poslušnosti višje stopnje.

Namen predstavitev je bil podrobneje poznavanje vodij skupin osnovnega šolanja vseh oblik šolanja, ki je v društvu organizirano, da bodo lahko delo v tečajih prilagodili tako, da bodo tečajnike, ki bi želeli nadaljevati šolanje v izbrani disciplini, kar najbolje pripravili na nadaljnje delo ter da bi znali dobro svetovati udeležencem o nadaljnjem šolanju.

Poleg predstavitev disciplin je bila organizirana tudi diskusija na temo agresije pri psih, na katero je bila povabljena izkušena kinologinja, ki je pse šolala za različne namene. Diskusija se je izkazala kot uspešna pot dodatnega izobraževanja in usposabljanja inštruktorskega kadra. Izbrana tema je prispevala k celovitejšemu pogledu na šolanje psov in reševanju morebitnih problemov med tečaji, zato bomo takšen način dela nadaljevali tudi v prihodnosti.

6.2.9. Dokumentacija

V inštruktorjevo delo sodi tudi vodenje dokumentacije. Vsak inštruktor vodi za svojo skupino seznam udeležencev, ki vključuje podatke o vodniku, podatke o psu in evidenco prisotnosti na tečaju. S pomočjo evidence prisotnosti inštruktor ugotavlja rednost udeležbe na tečaju in se ob pogosti neudeležbi pozanima za vzrok le-te.

Pri delu mu je v pomoč tudi anketni list (*glej prilogo A*), ki ga tečajniki izpolnijo ob začetku tečaja. Anketni list vsebuje podatke, ki inštruktorju pomagajo pri spoznavanju udeleženca in njegovega psa in pri razumevanju odnosa med psom in vodnikom. Ti podatki posledično pripomorejo k oblikovanju vaj, pomembnih za dobro delo v tečaju.

Vsak inštruktor vodi dnevnik tečaja, v katerem določa program posamezne učne ure z ozirom na zastavljen program tečaja in dela oziroma napredka na predhodnih urah v tečaju.

6.2.10. Financiranje

Stroške za udeležbo na tečaju poravnava vsak udeleženec sam. Tečajnine ne vrne niti država niti Kinološka zveza Slovenije. Najnižja stopnja šolanja psa, ki naj bi jo opravil vsak lastnik psa, je izpit B-Bh (podrobneje je opisan v teoretičnem delu). Kljub vsemu do danes izpit ni predpisan kot obvezen v nobenem zakonu. Pojavlja se le kot individualna zahteva kinologov, ki trenutno vlagajo napore v to, da bi opravljen izpit prinašal različne ugodnosti oziroma neopravljen izpit zapiral vrata za nadaljnje šolanje in opravljanje nadaljnjih izpitov pod okriljem Kinološke zveze Slovenija ter morebitno neprijetno situacijo (ugriz psa, nesreča, ki jo povzroči pes ipd.) še otežil oziroma povečal morebitno finančno kazen.

S finančnega vidika zanimivo rešitev so uvedli v nekaterih nemških deželah, kjer so skrbnike psov oprostili plačila takse (davka), če so s psom opravili izpit za psa spremljevalca. S tem so močno povečali udeležbo v tečajih in posledično zmanjšali število okolju nevarnih in neprijetnih psov. (*Vidic, 2004*)

7. SKLEPI IN UGOTOVITVE

Selitev prebivalstva iz podeželja v urbano okolje je s seboj prinesla mnoge spremembe. Delček teh sprememb se dotika tudi živali, tako divjih kot domačih. Slednje z neomajno potrpežljivostjo in zvestobo zavzemajo posebno mesto v človekovem življenju, zato se morajo prilagoditi vsem spremembam, ki jih je povzročil človek.

Pes je iz pomočnika pri delu v veliki meri postal spremljevalec človeka na njegovih vsakdanjih poteh, za takšno vlogo pa potrebuje posebno vzgojo in socializacijo, ki mu jo lahko nudi le tisti, ki ima vsaj osnovna znanja iz različnih kinoloških tem. Te vključujejo poleg razumevanja značilnosti in poznavanja različnih pasem, razvoja psa ter veterinarskih osnov, anatomije psa ipd. tudi pasjo psihologijo. Pri slednji predstavljajo pomemben element pasja govorica in miritveni signali, ki jih psi izražajo s svojim telesom. (*Rugaas, 2006*)

Kinološka dejavnost je skozi čas zelo napredovala. Razvija se vse več disciplin, namenjenih najrazličnejšim interesom ljudi. Večjo udeležbo v tečajih pasjega šolanja nedvomno pogojujejo tudi spremembe, ki so se zlasti v zadnjih letih pojavile v metodah šolanja psov. Nove metode, imenovane »šolanje s pozitivno motivacijo«, so k šolanju psov spodbudile tudi tiste lastnike, ki svoje pse vidijo kot družinske člane in »v odnosih z njimi iščejo in pričakujejo predvsem prijetno sožitje, vzajemno spoštovanje in razumevanje in zato vzgoji, ki vključuje prisilo in kaznovanje odločno nasprotujejo.« (*Vzgoja in..., 2004*)

Informacije, ki jih potrebuje lastnik psa, so danes dostopne vsem. Najdemo jih v poljudni in znanstveni literaturi, v kinoloških društvih, pasemskih klubih in društvih, pri vzrediteljih, na internetu. Razvoj tehnologije je poskrbel za dobro obveščenost na prav vseh področjih. Internet kot neizmerno bogat vir nosi s seboj tudi neprimerljivo količino neuporabnih in zlonamernih informacij, zato za razliko od pisanih virov zahteva precej večjo pazljivost in premišljenost pri uporabi pridobljenih informacij. Veliko mero pazljivosti zahtevajo spletni forumi, kjer je med množico nepomembnih informacij mogoče najti tudi zelo uporabne nasvete, če jih seveda znamo uporabiti! Torej tudi ta oblika pridobivanja znanja zahteva določeno mero predhodnega poznavanja obravnavane teme.

Večina učenja lastnikov psov poteka po poti priložnostnega učenja in samostojnega učenja ali samoizobraževanja. Kljub vsemu temeljno obliko izobraževanja predstavljajo tečaji šolanja psov, ki jih organizirajo kinološka društva in zasebne pasje šole. Vodnikom psov ponujajo smernice za razvoj in so namenjeni usposabljanju vodnikov, da bodo lahko primerno vzgojili svoje pse.

Analiza tečajev v enem izmed slovenskih kinoloških društev kaže, da je več kot polovica udeležencev ženskega spola, različnih starostnih in izobrazbenih skupin. Večina živi v Ljubljani, le nekaj posameznikov v okolici Ljubljane.

Glavni problem pri vodenju tečajev se pojavlja, ko tečaj obiskujejo otroci. Kdaj je otrok dovolj zrel za vodenje psa, smo ugotovili in opredelili. Kljub ugotovljeni nezrelosti pa so pogosto vključeni v tečaje, s čemer inštruktorji nase prevzemajo veliko odgovornost. Ob tem bi bil nujno potreben posvet s starši in poziv k ponovnemu premisleku o obliki vključitve otroka v tečaj. Tečaj bi tako obiskoval eden od staršev ali starejši predstavnik družine, otrok pa bi sodeloval kot opazovalec. Na tak način bi bilo zagotovljeno tako varnostnim merilom kot potrebam otroka, da si pridobi osnovna znanja o ravnanju s psom.

Da pasja šola ne pomeni šole za psa, pač pa »šolo«, ki je namenjena lastniku, da bi si v njej pridobil znanja, potrebna za vzgojo in šolanje psa, ni mnenje vseh udeležencev. Sodeč po analizi dokumentacije, takšen pogled najdemo pri dobri četrtini udeležencev, večina pa tečaje vidi kot »pasjo šolo«, torej kot šolo za psa. Problem je morda v terminologiji. Pravilnejši bi bil izraz »tečaj pasjega šolanja«, saj le-ta bolj kot izraz »pasja šola« nakazuje izobraževalno dejavnost vodnika psa, s katero si pridobiva znanja in sposobnosti za uspešno vzgojo in šolanje psa. Izraz »pasja šola« bi bil ustrezen v primeru, ko lastnik šolanje svojega psa prepusti »pasjemu trenerju«. Pri tem pa ne gre pozabiti, da mora lastnik, ko mu trener vrne izšolanega psa, prav tako poznati »pravila igre«, da bo šolanje doseglo svoj namen. Če se s psom ne ukvarja na ustrezen način, tudi takšno šolanje ne pripomore k njenemu kakovostnejšemu sobivanju. Tudi sicer je kinološka terminologija pomanjkljiva in neenotna. Izrazi niso poenoteni in ne natančno opredeljeni, kar zahteva orisno opisovanje določenega pojava. Tudi tu se kaže potreba po nadaljnjem in bolj sistematičnem razvoju osnov kinološkega področja.

V kinoloških društvih se organizirajo različne stopnje tečajev. Skupine se oblikujejo glede na starost psa in/ali glede na namen šolanja. Osnovno šolanje je namenjeno lastnikom psov spremljevalcev in hkrati predstavlja osnovno za vse oblike nadaljnjega šolanja. Programe tečajev določi Kinološka zveza Slovenije ali pa so določeni znotraj posameznih društev. Običajno gre za ciljno oblikovanje programov, pri čemer se vsebina prilagaja vnaprej zastavljenim ciljem. Ugotavljam pa, da se po potrebi posameznega udeleženca ali celotne skupine cilji in posledično vsebine in način dela prilagodijo, kar ocenjujem kot pozitivno lastnost tečajev oziroma inštruktorjev, ki tečaje vodijo. S tem namreč dokazujejo svojo strokovnost in dosegajo dobre rezultate. Bistvo tečaja tako postane napredek vsakega posameznega udeleženca, ne le gonja proti ciljem ne glede na njihovo realno dosegljivost.

Delo inštruktorjev kljub pomanjkljivemu pedagoško-andragoškem izobraževanju kaže na upoštevanje različnih andragoških načel. Pri tem igra pomembno vlogo strokovno obvladanje vsebin, ki jih učijo, ter veselje do dela, ki ga opravljajo (v večini) prostovoljno. Kljub temu pa je pomembna naloga Kinološke zveze Slovenije, da v izobraževanje svojega kadra poleg strokovnih kinoloških tem vključi tudi pedagoško-andragoške teme ter tako pripomore k še boljšemu delovanju na področju izobraževanja lastnikov psov, ki vsak dan zahteva več znanja.

Vse bolj se razvija pojem odgovornega lastništva psa, ki opredeljuje dolžnosti lastnika psa, ki niso omejene zgolj na zagotavljanje primerne oskrbe in varnosti psa. Vključujejo tudi dolžnosti vsakega lastnika psa do okolja, v katerem živi in se s svojim psom giba. Vanje sodi tudi pobiranje pasjih iztrebkov (zlasti v urbanem okolju in v urejenih parkih) in zagotavljanje splošne varnosti. Vse bolj odmevni primeri napadov psov spodbujajo vse večje dileme in vse strožje ukrepe. Do tega so pripeljali lastniki sami, saj niso ustrezno poskrbeli za svoje pse. Neizpodbitno je dejstvo, da ni nevaren pes, pač pa njegov lastnik. Vsako nesrečo ali napad, ki ga povzroči pes, bi njegov lastnik ne le lahko, temveč moral preprečiti!

Ob naraščanju števila psov v mestih ne gre pozabiti tudi na osveščanje »nelastnikov« psov. Orisno poznavanje pasje govorice, zlasti znakov živali, ki je potencialno napadalna (zaradi stresa, poškodbe ali občutka ogroženosti), in primerne vedenja ob srečanju s takšnim psom bi preprečilo marsikateri napad psa na človeka. Neredko je za tako nesrečo kriv prav človek, ki je s svojim dejanjem psa ogrozil ali s svojim vedenjem kakorkoli povzročil napad. To seveda ni opravičilo za lastnika psa, ki je napadel, pač pa zgolj dejstvo, da bi že z majhno

mero razumevanja živalske govornice lahko preprečili marsikateri napad psa na človeka. Osveščanja v ta namen so se lotili s projektom Modri pes in učno uro z naslovom Brez strahu pred psom, korak pa naredili tudi z brošurami, ki so jih v MOL-ovi akciji pobiranja pasjih iztrebkov delili mimoidočim.

ZAKLJUČEK

Namen pričujoče diplomske naloge je bil predstaviti možnosti in pomen učenja in izobraževanja lastnikov psov, ter s tem ponuditi sistematičen pregled tega področja. Le to namreč ponuja možnost kvalitetnega nadaljnjega razvoja, ki pa je, sodeč po ugotovitvah pričujoče raziskave, še potreben.

Mnogim ljudem predstavljajo psi pomemben del njihovega življenja. Z njimi preživljajo svoj prosti čas, večina pa v njih vidi tudi družinskega člana, dobrega prijatelja in zvestega spremljevalca. V dobro svojih psov in skupnega bivanja so pripravljene osvajati nova znanja in pridobivati informacije na vsakem koraku. Do neke mere jim je to omogočeno, še več pa bi lastnikom psov lahko omogočila širša skupnost in mediji. Zlasti slednji bi z odgovornejšim in bolj sistematičnim objavljanjem kvalitetnih kinoloških prispevkov lahko bistveno bolj prispevali k izobraževanju lastnikov psov.

Kinološka zveza Slovenije bi morala v prihodnosti svojo dejavnost intenzivneje posvetiti dvema nalogama. Razvoju kinološke terminologije, ki potrebuje enotno in jasnejše izrazoslovje. Na področju izobraževanja strokovnih kadrov pa ne bi smela pozabljati na pomembnost andragoških tem, s katerimi bi pomembno obogatila zavedanje in znanje inštruktorjev o značilnostih odraslih učencev.

Ob vsem skupaj pa ne smemo pozabljati na ostale ljudi, ki živijo v družbi, v kateri pse srečujejo na vsakem koraku. Orisno poznavanje vedenja psov bi lahko preprečilo marsikateri ugriz psa in izboljšalo splošen odnos do psov, ki pa je trenutno precej negativen. K takšnemu odnosu so močno pripomogli mediji, za katere so psi zanimivi večinoma takrat, ko nastopajo v negativnih vlogah napadalcev na človeka in krvoločnih živali.

Za razvoj pozitivnega odnosa do živali smo tako odgovorni vsi. Mediji, ki naj namesto objavljanja škandaloznih novic pozornost posvetijo objavljanju kvalitetnih in poučnih vsebin. Širša skupnost in šolski sistem, ki naj več pozornosti posveti sistematičnemu in kontinuiranemu izobraževanju in osveščanju o posebnostih pasje živalske vrste, o odgovornem skrbništvu psa in o varnem sobivanju človeka in psa. In nenazadnje lastniki psov, ki moramo poskrbeti za primerno vzgojenost svojih psov in si v ta namen zagotoviti primerno znanje.

Literatura in viri:

- Bielackiewicz, J. G. (2004). Everything You Need to Know about Dog Trainig. UK: David & Charles Book.
- Blake, E. M. (2007). The Dog Trainer's Resource. USA: The Association of Pet Dog Trainers.
- Brečko, D. (2003). Učna pogodba. Ljubljana: GV Izobraževanje.
- Cocelj, U., Lešnik, L. (1998). Pes – prijatelj, družabnik, čuvaj,...ali zgolj modna muha?. Celje: IV. osnovna šola.
- Cepin, M. (2005). Neformalno izobraževanje mlajših odraslih: teoretična in praktična načela neformalnega izobraževanja mlajših odraslih. Andragoška spoznanja, 11, št. 2, str. 19–36.
- Fon Zidar. Ž. (2006). Brez strahu pred psom. (<http://www.mojpes.net/modules/news/article.php?storyid=1083>, pridobljeno 15.2.2007)
- Gerbec, V. (1992). Priprave in izvajanje učnega programa. V: Osnove šolanja športnih, službenih in lovskih psov: priročnik za inštruktorje osnovnega šolanja vodnikov in psov ter vodenje tečajev. Ljubljana: Kinološka zveza Slovenije, Komisija za izobraževanje.
- Gradivo in priporočena literatura za pripravo na pisni del izpita za vodnike psa spremljevalca / B-Bh /. (2004). (<http://www.kinoloska-zveza.si/komisije/komisija-za-solanje/gradivo/>, pridobljeno 4. 5. 2007).
- Jelenc, Z. (1992). Neformalno izobraževanje odraslih v organizacijah. Ljubljana: Filozofska fakulteta.
- Jelenc, Z. (1994). Splošna in teoretična opredelitev neformalnega izobraževanja odraslih. V: Temeljno izobraževanje odraslih: neformalno izobraževanje odraslih. V: Raziskovalni projekt: Izobraževanje odraslih kot dejavnik razvoja Slovenije. Raziskovalno poročilo št. 5, str. 53–67.
- Jelenc, S. (1996). ABC izobraževanja odraslih. Ljubljana: ACS.
- Krajnc, A. (1979). Metode izobraževanja odraslih. Ljubljana: Delavska enotnost.
- Krajnc, A. (2000). Spontano individualno izobraževanje. Andragoška spoznanja, št. 3, str. 48–51.
- Kralj, B. (2004). Vloga družinskega psa. (<http://www.neapeljskimastif.net/images/PES.pdf>, pridobljeno 15. 11. 2006).

- Ličen, N. (2006). Uvod v izobraževanje odraslih: izobraževanje odraslih med moderno in postmoderno. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za andragogiko in pedagogiko.
- McConnell, B. P. (2002 a). The Other End Of The Leash. Why We Do What We Do Around Dog. New York: Ballantine Books.
- McConnell, B. P. (2002 b). How to be the Leader of the Pack...and Have Your Dog Love You for it! WI: Dog's Best Friend.
- Mijoč, N., Mistral, L. (2006). Dogovor o samoizobraževanju. Andragoška spoznanja, št. 1, str. 38–48.
- Mikuž Bračkovič, M. (2004 a). Oddajanje psov iz zavetišč. Moj pes, št. 3, str. 8.
- Mikuž Bračkovič, M. (2004 b). Kako se naučiti šolati psa. Kinolog, št. 11, str. 14–15.
- Mikuž Bračkovič, M. (2004 c). Od biča do klikerja. Kinolog, št 1, str. 15–16.
- Morris, D. (1990). Zakaj pes maha z repom. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Murn, K. (2005). Spreminjanje družbenih odnosov do domačih živali. Ljubljana: FDV. Diplomsko delo.
- Muršak, J. (2002). Pojemovni slovar za področje poklicnega in strokovnega izobraževanja. Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Urad RS za šolstvo : Center RS za poklicno izobraževanje
- Nastran-Ule, M. (1997). Temelji socialne psihologije. Ljubljana: Znanstveno in publicistično središče.
- O'Donnell, J.M., Caffarella, R.S. (1990). Learning Contracts. V Galbraith, M. W., Adult learning methods: A Guide for Effective Instruction. USA: Krieger Publishing Company.
- Pryor, K. (1999). Don't Shoot the Dog! The New Art of Teaching and Training. USA: Bantam Books.
- Rugaas, T. (2006). OnTalking Terms with Dogs: Calming Signals. USA: Dogwise Publishing.
- Silverman, D. (2000). Doing Qualitative research, A practical Handbook. London: Thousand Oaks, New Delhi.
- Skriti zaklad. (2007). (http://www.mss.gov.si/si/delovna_podrocja/razvoj_solstva/skriti_zaklad/, pridobljeno 28. 7. 2007).
- Statut Kinološkega društva Ljubljana. (2005). (http://www.kin-drustvo-lj.si/default.asp?mID=Menu1&pID=Menu01_05, pridobljeno 25. 5. 2007).

- Statut Kinološke zveze Slovenije. (2007). Ljubljana: Kinološka zveza Slovenije.
- Šterman, F. (1992). Organizacija in izvedba tečajev. V: Osnove šolanja športnih, službenih in lovskih psov: priročnik za inštruktorje osnovnega šolanja vodnikov in psov ter vodenje tečajev. Ljubljana: Kinološka zveza Slovenije, Komisija za izobraževanje.
- Vidic, J. (2004). Novi izpiti za pse spremljevalce. Moj pes, št. 4, str. 4–7.
- Vidic, J. (2007). Canis familiaris urbanis. Moj pes, št. 7/8, str. 14–15.
- Vzgoja in šolanje psov po načelih pozitivne motivacije: Pozitivno vedenjsko utrjevanje v teoriji in praksi. (2004). Ljubljana: KD Krim in Šola Švrk.
- Wilde, N. (2006). So You Want to be a Dog Trainer, A Step-by-Step Guide. CA: Phantom Publishing.
- Zahariaš, K. (2004a). Vzrejati ali vzrejati? Moj pes, št. 8, str. 4–8.
- Zahariaš, K. (2004b). Teoretično ozadje vzgoje in šolanja psov in uporaba pozitivne motivacije v praksi. V: Vzgoja in šolanje psov po načelih pozitivne motivacije: Pozitivno vedenjsko utrjevanje v teoriji in praksi. Ljubljana: KD Krim in Šola Švrk.
- Zahariaš, K. (2005). To, priden! : Dodatek k praktičnemu delu v tečajih osnovnega šolanja psov. Ljubljana: samozaložba.
- Zahariaš, K. (2006). »Splet« prenese več kot papir. Moj pes, št. 7/8, str. 4–7.
- Zahariaš, K. (2007). Odgovorno lastništvo. MOL.
- Zidar, M. (1991). O psih. Ljubljana : Kmečki glas.
- Zidar, M. (1992a). Izvor psa. V: Osnove šolanja športnih, službenih in lovskih psov: priročnik za inštruktorje osnovnega šolanja vodnikov in psov ter vodenje tečajev. Ljubljana: Kinološka zveza Slovenije, Komisija za izobraževanje.
- Zidar, M. (1992b). Metodologija šolanja. V: Osnove šolanja športnih, službenih in lovskih psov: priročnik za inštruktorje osnovnega šolanja vodnikov in psov ter vodenje tečajev.
- Zidar, M. (2006). Zgodovina in razvoj. (<http://www.kinoloska-zveza.si/zveza-clanstvo/>, pridobljeno 20. 4. 2007).

PRILOGA A:

ANKETA OB VPISU

**KINOLOŠKO DRUŠTVO
L J U B L J A N A**

ANKETA

Pozdravljeni!

Za uspešno vzgojo in šolanje psa je potrebno kar najboljše poznavanje njegovih bivalnih in ostalih pogojev življenja. S pomočjo izpolnjene ankete bomo skupaj z vami lažje našli boljši pristop pri vzgoji vašega psa.

Prosimo vas, da na vprašanja odgovorite čim bolj natančno. Hvala.

Vaši inštruktorji KD Ljubljana

Podatki bodo uporabljeni zgolj za interne potrebe društva.

☛ **IME IN PRIIMEK VODNIKA:** _____

IZOBRAZBA/POKLIC: _____

Spodnje podatke izpolnite le v primeru, da se razlikujejo od vpisanih na prijavnici (če bo psa v tečaju vodila druga oseba).

POLNI NASLOV: _____

MOBILNI TELEFON: _____

DRUGA DOSEGLJIVA TELEFONSKA ŠTEVILKA: _____

E-NASLOV: _____ @ _____

ROJSTNI DATUM VODNIKA: _____ . _____ . _____

☛ **IME PSA:** _____

TETOVIRNA ŠTEVILKA (če je pes rodovniški in podatka niste navedli na prijavnici):

Zakaj ste se odločili za psa? _____

Kje živi vaš pes (stanovanje, hiša, vrt, pesjak, na verigi...) _____

Kje spi ponoč? _____

Zakaj ste si izbrali psa te pasme? _____

Koliko časa dnevno je pes sam in kje? _____

Kolikokrat dnevno in koliko časa je pes na sprehodu? _____

Kam dnevno vodite psa na sprehode? _____

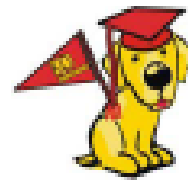
Kdo vodi psa na sprehode? _____

Ali je vaš pes na sprehodu spuščen in kdaj? _____

Kaj počnete vi in vaš pes na sprehodih? _____

**KINOLOŠKO DRUŠTVO
L J U B L J A N A**

Kako se vede ob srečanju z ljudmi na sprehodih? _____

Kako se vede ob srečanju z drugimi psi na sprehodih? _____

Kolkokrat dnevno ga hranite? _____

Kdo skrbi za prehrano psa? _____

Število odraslih _____ in število otrok _____ v družini.

Koga v vašem gospodinjstvu pes najbolj uboga? _____

Ali je to vaš prvi pes? _____

Ali je že doživel kakšno slabo izkušnjo in katero. Kakšne so posledice? _____

Česa se vaš pes boji? _____

Ali kdaj reagira negotovo? Kdaj in kako? Ali veste zakaj? _____

Ali pes kdaj reagira agresivno? Ali veste zakaj (strah, objestnost...)? _____

Kako se vede ob prihodu gostov? _____

Opišite razvade in vedenja vašega psa, ki vas motijo! _____

Kaj pričakujete od vzgoje in šolanja psa v našem društvu? _____

Katere informacije so bile ključne, da ste se odločili za šolanje psa v našem društvu? (označi ali pripiši)

obvestila v medijih plakati zgibanke prikaz dela psov v mestu internet

priporočila znancev rezultati naših tekmovalcev lastne izkušnje

drugo: _____

Izpolnjeno anketo izročite vašemu inštruktorju na prvi uri tečaja.

Hvala za vaš trud in čas!

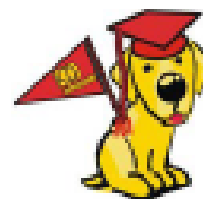
Datum: _____, 2007

Podpis: _____

KINOLOŠKO DRUŠTVO LJUBLJANA, Pet za Brdom nr., 1001 Ljubljana; t 01 25 76 111; e info@kin-drustvo-lj.si; @ www.kin-drustvo-lj.si

PRILOGA B:

ANKETA OB ZAKLJUČKU

VPRAŠALNIK OB ZAKLJUČKU TEČAJA

Spoštovani tečajniki,

Ob zaključku tečajev vas prosimo, da izpolnite anketo, ki smo jo pripravili z namenom, da bi lahko svoje delo čim bolj prilagodili željam in pričakovanjem tečajnikov. Vaši odgovori, pohvale in graje bodo anonimni, a zato toliko bolj poučni za vse, ki se trudimo z izvajanjem programov šolanja v KD Ljubljana.

Prosim, da svoje odgovore obkrožite ali podčrtate, na lestvicah od 1 do 5 (kjer 1 predstavlja najslabšo in 5 najboljšo oceno) pa označite po vaši presoji najustreznejšo vrednost. Zlasti bomo veseli vseh vaših komentarjev Zakaj (ne)? in Moj predlog.

1. UVODNI SESTANEK/TEORETIČNI DEL TEČAJA

a) Udeležil-a sem se uvodnega sestanka:

DA

NE – ZAKAJ NE?

b) Udeležil-a sem se teoretičnega dela tečaja:

DA

NE - ZAKAJ NE?

c) Stvari, ki sem jih izvedel-a v teoretičnem delu tečaja so se mi zdele pri praktičnem delu s psom:

1 2 3 4 5

Nekoristne

zelo koristne

Moj predlog: _____

Teme, ki me v zvezi s psi najbolj zanimajo in bi o njih želel izvedeti več _____

2. PRAKTIČNO DELO V TEČAJU

a) Tečaj sem obiskoval: a) redko b) pogosto c) (skoraj) vedno

b) S psom sem doma vadil:

1 2 3 4 5

Nikoli

vsak dan

c) Tečaj je izpolnil moj pričakovanja: DA NE

d) Z načinom dela v tečaju sem:

1 2 3 4 5

Nezadovoljen

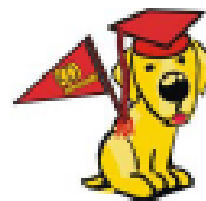
zelo zadovoljen

Zakaj (ne)? _____

Moj predlog: _____

KINOLOŠKO DRUŠTVO
LJUBLJANA

e) Program tečaja se mi zdi:

1 2 3 4 5
Nezanimiv zelo zanimiv

Zakaj (ne)? _____

Moj predlog: _____

f) Glede na zahtevnost tečaja se mi zdi tečaj:

1 2 3 4 5
Prekratek dovolj dolg

Zakaj(ne)? _____

Moj predlog: _____

g) Ocenjujem, da je moj pes po končanem tečaju v splošnem:

manj ubogljiv enako ubogljiv bolj ubogljiv

h) Menim, da je vedenje mojega psa v primerjavi z vedenjem pred tečajem:

Doma (do družinskih članov):	slabše	enako	boljše
V družbi drugih psov:	slabše	enako	boljše
Do tujih ljudi:	slabše	enako	boljše

i) Po zaključku tečaja bom nadaljeval s šolanjem v KD Ljubljana: DA NE
Zakaj (ne)? _____

j) Ocena inštruktorja v tečaju:

1 2 3 4 5
Slabo odlično

Utemeljitev ocene _____

Moj predlog: _____

3. OSTALO

a) druge aktivnosti v KD Ljubljana poznam:

1 2 3 4 5
Ne poznam zelo dobro poznam

Izpolnjeno anketo izročite vašemu inštruktorju.

Hvala za sodelovanje!

Datum: _____2007

Vaši inštruktorji

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Kaja Toroš, absolventka andragogike izjavljam, da sem avtorica pričujoče diplomske naloge, ki sem jo napisala pod mentorstvom dr. Nives Ličen.

V Ljubljani, 25. avgust 2007

KAJA TOROŠ